DANSK SKOVFORENINGS TIDSSKRIFT

INDHOLD

Side

Afhandlinger, artikler m. m.:

DANSK SKOVFORENINGS ORDINÆRE GENERALFORSAMLING 1974 97

SKOVTEKNISK INSTITUT. ÅRSBERETNING 141

JØRGENSEN, ERIK: Vurdering af prydtræer 158

WENTZER, MOGENS: Det bevoksningsvise regnskab 167

LORENZEN, POUL: Løvtræ eller Nåletræ? Begge dele! 171

Litteratur:

FIEDLER, H.-J., F. HOFFMANN og W. NEBE: Forstliche Pflanzenernährung und Düngung 173

2. hæfte **1974** **LIX. årgang**

Dansk Skovforenings Tidsskrift
udkommer årlig med 4 hæfter.

Eftertryk af tidsskriftets artikler uden redaktionens samtykke er ikke tilladt.

REDAKTIONSUDVALG:

Hofjægermester *I. Estrup*, Kongsdal, 4440 Mørkøv (formand).
Forstfuldmægtig *M. Elbæk-Jørgensen*, Direktoratet for Statsskovbruget, Strandvejen 863, 2930 Klampenborg.
Skovrider *Ole Fog*, Vester Voldgade 86³, 1552 København V.
Professor *Niels K. Hermansen*, Skovbrugsinstituttet, Thorvaldsensvej 57, 1871 København V.
Statsskovrider *Vagn Johansen*, Ulborggård, 6990 Ulfborg.
Forstander *Aa. Marcus Pedersen*, Skovskolen, Nødebo, 3480 Fredensborg.

REDAKTØR: (ansvarsh.)
P. Hauberg.

DANSK SKOVFORENINGS SEKRETARIAT OG TIDSSKRIFTETS REDAKTION:

Vester Voldgade 86³, 1552 Kbh.V., (01) 122166*, Postgiro 1964.

Tryk: Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær), København V.

DANSK SKOVFORENINGS ORDINÆRE GENERALFORSAMLING 1974

Dansk Skovforenings ordinære generalforsamling 1974 blev afholdt den 14. maj kl. 14 på »Hotel Hvide Hus« i Køge.

Formanden, dr. agro., baron M. SCHAFFALITZKY DE MUCKADELL bød velkommen, og man mindedes følgende medlemmer, som var afgået ved døden siden sidste generalforsamling:

Statsskovrider K. N. KIERKGAARD, fhv. skovrider på Palsgård statsskovdistrikt. Skovrider Kierkgaard var i en årrække fra 1940 medlem af Dansk Skovforenings bestyrelse.

Kmhr., hofjm., cand. jur. N. R. ESTRUP, Fjeld.

Skovrider K. NANNESTAD, stifter og fhv. konsulent for Sydøstjyske Småskovsforening.

Skovfoged BENT BUNDGAARD-PEDERSEN, leder af Danske Skoves Handelskontor, afdeling for Jylland og Fyn.

Baron, hofjm. AXEL REEDTZ-THOTT, Gavnø gods.

Godsejer KARL BRANDT, Lehnskov.

Formanden gik derpå over til behandling af 1. punkt på dagsordenen:

Valg af dirigent,

idet han foreslog, at man valgte hofjægermester H. H. lensgreve Moltke, Bregentved. Dette blev enstemmigt vedtaget.

Dirigenten takkede for valget, konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet og gav derefter ordet til formanden under dagsordenens punkt 2.

Beretning om foreningens virksomhed maj 1973 - maj 1974

Formanden oplyste, at beretningen ville blive bragt i DST's juli nummer og at de to afsnit om klima og vækst-

forhold samt skovbrugets skadedyr som sædvanlig ikke ville blive gennemgået mundtligt.

Klima- og vækstforhold 1973/74

Vinteren 1972/73 havde en middeltemperatur (2,4°), der lå betydeligt over normalen (0,6°). Nedbøren (140 mm) lå noget under det normale (149 mm).

Marts 1973 havde en temperatur, der var meget over og en nedbør der var en del under det normale. – *Aprils* temperatur var en del under og nedbøren betydeligt over det normale. – *Majs* temperatur var noget under og nedbøren en del over det normale. – *Foråret 1973* havde en middeltemperatur (6,9°) lidt over det normale (6,3°), af frostdage 13 (26), soltimer 563 (564), en nedbør (128 mm), der lå noget over det normale (111), middelvindstyrke 3.3 (3.0).

Juni havde en temperatur, der var ubetydeligt over og nedbør en del under det normale. – *Juli* havde en temperatur, der var en del over og nedbør en del under det normale. – *Augusts* temperatur var noget – og nedbøren betydeligt under det normale. – *Sommeren 1973* havde en middeltemperatur (16,0°), der var lidt over det normale (15,7°), sommerdage 15,7 (9,6), soltimer 811 (725), nedbøren (134 mm) var væsentlig under det normale (203), middelvindstyrke 3,0 (2,9).

September: Temperaturen var lidt og nedbøren en del over det normale. – *Oktober:* Temperaturen og nedbøren var meget under det normale. – *November:* Temperaturen var en del og nedbøren betydeligt over det normale. – *Efteråret 1973* havde en middeltemperatur (7,7°) noget under normalen (8,9), af frostdage 19 (8,2), soltimer 337 (306), nedbøren (220 mm) var noget over normalen (202), middelvindstyrke 3,8 (3,4).

December: Temperaturen var noget under og nedbøren en del over det normale. – *Januar 1974:* Temperaturen var meget og nedbøren en del over det normale. – *Februar:* Temperaturen var meget og nedbøren noget over det normale. – *Vinteren 1973-74* havde en middeltemperatur (2,4°), der lå væsentlig over normalen (0,5), af frostdage 29 (54), soltimer 128 (134), nedbøren (188 mm) lå en del over normalen (149), middelvindstyrke 4,0 (3,6).

Marts: Temperaturen var betydeligt over og nedbøren betydeligt under det normale.

Meteorologisk Institut har oplyst følgende om nedbøren i de

sidste 5 år: Normalnedbøren er 664 mm/år. For årene 1969-1973 har årsnedbøren været henholdsvis: 595, 759, 628, 636 og 630 mm.

Kulturarbejdet startede allerede i slutningen af marts på grund af det milde vejr. Kulturerne har fået en dårlig start på grund af den ekstremt ringe nedbør, der er faldet i forårsmånederne.

Skovbrugets skadedyr 1973

Næbmunde (Rhyncota). Efter den usædvanlig milde vinter, måtte der komme angreb af *sitkabladlus (Liosomaphis abietum)* og det blev allerede forvarslet af lektor Broder Bejer-Petersen i Skoven-Nyt marts 1973. Angrebet var overordentlig omfattende, som sædvanlig værst i kystegne, og det gik mest ud over sitka-, hvid- og blågran. Afdelingen for forstzoologi, Zoologisk Institut modtog ca. 160 forespørgsler vedrørende sitkabladlus, nogle af dem omfattende hele plantageområder, bl.a. klitplantager. I 1972 var kun modtaget 2 forespørgsler. Afnålingen blev mange steder overordentlig stærk og omfattede da alle gamle nåle; mange prydgraner i haver måtte fældes. – Også visse andre bladlus udviste stigning i angreb, såvel de uskadelige *stammebladlus* (Lachnidae) som også *grøn ædelgranlus* (Mindarus abietina) og dens mere sjældne slægtning *M. obliquus,* der lever på hvidgran, sitka m.fl. var talrigere end normalt. – *Nåletrægallelusene* lå fortsat omtrent på samme høje niveau som i 1972. Det gjaldt såvel *alm. ædelgranlus* (Dreyfusia nordmannianae) som de galledannende arter på gran, mens *fyrre-stammelusen* (Pineus pini) var noget hyppigere. Ædelgranlusen var som sædvanlig genstand for adskillige bekæmpelsesaktioner. – *Bøgeskjoldlusen* har vist nogen stigning i angrebet uden at der åbenbart er tale om alvorlige skader.

Sommerfugle (Lepidoptera). Fyrrevikleren (Rhyacionia bouliana) havde betydelig opgang fra det allerede ret høje niveau i 1971-72, nemlig godt en fordobling. Skovdistrikterne synes imidlertid, at dømme efter forespørgslernes antal til forstzoologisk afd., ikke i synderlig grad at være generet af angrebene. Flere skovdistrikter melder i 1973 om angreb af *ædelgranvikleren* (Semasia rufimitrana), som afnåler årsskuddene af ældre ædelgraner i juni. Da afnåling har betydning for pyntegrøntproduktionen, har bekæmpelse fra fly været iværksat på Rathlousdal på ca. 9 ha 30-40 årige Abies (alba og nordmanniana). Det er første gang siden 1954-55, at ædelgranvikleren gør sig bemærket i større stil. – Larven af en anden småsommerfugl, *ædelgrannålevikleren* (Epinotia proximana) har ved nåleudhuling og -sammenspinding især på Abies nordmanniana i en-

kelte tilfælde været noget generende for pyntegrøntproduktionen. – Blandt sommerfuglene er det naturligvis især nonneangrebet på tre danske lokaliteter, der har tiltrukket sig opmærksomheden. Angrebet har været omtalt i Skoven, 1973 og i hefte 1, 1974 af Dansk Skovforenings Tidsskrift er angrebene udførligt beskrevet. Der ventes bekæmpelsesaktioner imod nonnen i 1974, men der er dog udsigt til, at der vil blive mindre arealer end i 1973, hvor bekæmpelse bliver nødvendig.

Biller (Coleoptera). Der er indberettet et enkelt stort angreb på nåletrækulturer af *gråsnuder* (Strophosomus sp.) fra efteråret 1973 i Midtjylland, hvorved mange planter blev totalt afnålet.

Årevingede (Hymenoptera). Forespørgslerne til Zoologisk Institut, Landbohøjskolen vedr. *fyrrebladhvepse* (Diprionidae) var i 1973 halvt så mange som i 1972 og omfattede ingen store angreb. – *Granbladhvepse* (Pristiphora sp.) formodes i et par tilfælde at have afnålet årsskud på gran, men her var der heller ikke tale om større skader. – Angrebet af den for første gang i 1972 i Danmark fundne *blå birkebladhveps* (Arge pullata) i Holmegaards Mose er fortsat i 1973 uden tilsyneladende at have voldt uoprettelig skade på birkebevoksningerne.

Pattedyr (Mammalia). Flere indberetninger til Zoologisk Institut, har omtalt skader af *rødmus* og/eller *egern* på pyntegrøntbevoksninger især på Abies nordmanniana i vinteren 1972/73. Der er tale om knopudhuling delvis ledsaget af afbidning af den yderste del af skuddene i de øverste grenkranse. Skaden kan blive overordentlig omfattende i økonomisk henseende, idet salgsværdien for juletræer og pyntegrønt daler stærkt. – I modsætning til, hvad der gælder markmus, er det nogenlunde let at bekæmpe *rødmus* med musegiftkorn. Udlægningen skal imidlertid være tæt og desuden utilgængelig for vildt (drænrør). Fasaner tager gerne musegiftkornene (Crimidin) og tåler i bedste fald 20 g af dem.

Litteratur: B. Bejer-Petersen. Skovbrugets skadedyr i 1973, (SKOVEN 1973, pag. 38).

Vi mener selv, medlemmerne er blevet grundigt orienteret i årets løb, dels ved cirkulæreskrivelser dels gennem SKOVEN og SKOVEN Nyt og endelig ved mundtlige beretninger på salgskredsmøderne rundt i landet. Hovedparten af det, der nu bringes i årsberetningen, bliver således gentagelser, men det har nok en vis værdi, at årets vigtigste aktiviteter summarisk gennemgås her på generalforsamlingen.

Medlemsoversigt

Siden sidste generalforsamling i maj måned 73 har foreningen modtaget 36 indmeldelser, heraf 16 skovejende medlemmer og 20 personlige medlemmer. I samme tidsrum er ialt 16 medlemmer udmeldt af foreningen (7 skovejere og 9 personlige medlemmer). Af udmeldelserne skyldes de 4 dødsfald. Medlemsfremgangen er således fortsat.

Forholdet til den offentlige sektor

Regeringsskifte, overflytning af sagsområder mellem de enkelte ministerier samt den store aktivitet på det lovgivningsmæssige område har sat sit præg på foreningens aktiviteter i det forløbne år.

I oktober måned 73 foretog statsminister ANKER JØRGENSEN ommøbleringen af ministerierne. Der havde lige siden 1971 nu og da været rygter fremme om, at overflytte hele skovbruget fra landbrugsministeriet til kulturministeriet. Som bekendt havde DS ved flere lejligheder fremsat anmodning om, at skovbrugserhvervet kunne forblive under landbrugsministeriet.

Da Miljøministeriet blev oprettet, opstod der tvivl om skovbrugets placering. Vi fornyede vor argumentation for erhvervets forbliven under landbrugsministeriet, og den 5. oktober traf statsministeren sin beslutning om, at privatskovbrugets erhvervsinteresser skulle forblive i landbrugsministeriet, medens statsskovbruget blev overflyttet til miljøministeriet.

Vi har siden været godt tilfreds med vor forbliven i vort gamle ministerium, og heldigvis har det vist sig, at vores snævre samarbejde med statsskovbruget har kunnet fortsætte uændret, selvom vi nu refererer til to forskellige ministerier.

Foretræde for landbrugsministrene

Kort tid efter regeringsomdannelsen fik vi den 29. oktober foretræde for den daværende landbrugsminister IB

FREDERIKSEN, og vi havde lejlighed til med ham at drøfte de aktuelle problemer.

Også den ny landbrugsminister NIELS ANKER KOFOED har vi besøgt den 17. april. Han er selv skovejer på Bornholm og gav udtryk for en stor interesse for skovbrug. Ministeren meddelte, at han snarest ville søge at få fusionen mellem hedeselskabet og småskovene gennemført, og han var positivt indstillet over for det forslag til EF direktiv vedrørende skovbrugsforanstaltninger, der p.t. er til behandling (se senere).

Miljøministeriets naturfredningsskilt

Det brune naturfredningsskilt med uddrag af færdselsreglementet udleveres stadig gratis, og skovforeningen administrerer ordningen mod betaling fra miljøministeriet.

Brand og hærværk

Den midlertidige ordning vedrørende statens udbetaling af erstatning i tilfælde af skovbrand og hærværk fungerer stadig. Der har ikke været store katastrofer, men udvalget, hvori vi har tre repræsentanter, har i det forløbne år behandlet en halv snes sager hovedsagelig vedrørende mindre tilfælde af hærværk, og der er udbetalt ca. 10.000 kr. i erstatning. Nogle få sager er p.t. under behandling.

Som meddelt sidste år arbejdes der i udvalget med oplæg til en ordning af mere permanent karakter. Vi har fra skovforeningen foreslået, at den nuværende ordning videreføres under konkrete former, og det ser p.t. ud til, at resultatet bliver denne løsning.

Vandreture

Miljøministeriet har igen i år bevilget 75.000 kr. til udlægning af vandreture med tilhørende pjecer i private skove. Turene er udlagt på Vallø, Vemmetofte, Skjoldenæsholm og Bidstrup skovdistrikter.

Desuden er der bevilget 10.000 kr. til en vandretur, hvor-

til der ikke trykkes brochurer. Turen afmærkes i terrænet, og ved turens start opstilles der en kortskitse. Det er endnu ikke fastlagt, hvor denne vandretur skal placeres. Vi håber at finde et ideelt sted på Sjælland, og hvis der er nogen af de tilstedeværende, der er interesseret i at lægge arealer til, hører vi gerne derom.

Der er desuden bevilget 12.000 kr. til opsætning af oversigtstavler ved såvel de gamle som nye vandreture samt til udfærdigelse af småskilte med beskrivende tekst, der kan placeres langs vandrestierne. Praksis har vist, at der er behov for, at der udføres visse etableringsarbejder, når en vandretur skal udlægges. Det kan være på tale, at der skal ryddes vegetation for at frigøre en udsigt eller for at give plads for stien, der skal måske bygges en overkørsel over en grøft m.m. Endelig skal stierne renholdes for papir, grene og andet, der generer færdselen. Udgifterne hertil er hidtil blevet afholdt af de enkelte skovejendomme, der har vandrestierne. Vi har gennem længere tid forsøgt at få miljøministeriet til at overtage disse udgifter, og det ser nu ud til, at vi foreløbig kan få dem refunderet efter regning. Det er vort indtryk, at vandreturerne er en værdifuld del af vore PR aktiviteter, og det er glædeligt, at der findes medlemmer, der er villige til at lægge arealer til.

Fasanopdræt

Nogle steder volder publikums færdsel i skovene problemer i forbindelse med udsætning af fasankyllinger. Vi forsøger p.t. at få en generel ordning etableret, hvorefter skovafdelinger, hvori der udsættes fasankyllinger, kan afspærres for publikums færdsel. Vort andragende er blevet noget blandet modtaget. Miljøministeriets embedsmænd har vist forståelse for problemet, hvorimod Statens Naturfrednings- og Landskabskonsulent er noget skeptisk. Vi fortsætter imidlertid bestræbelserne og håber at finde en løsning i løbet af sommeren.

Løvtræbinding på Møen

Fredningssagen, der bl.a. pålægger løvtræbinding på store dele af Klintholm gods, løber stadig, og skovforeningens økonomisk-statistiske afdeling skal involveres i udarbejdelsen af de driftsplaner m.m., der skal danne grundlag for erstatningsberegningen. Man er imidlertid endnu ikke kommet ud over de indledende forhandlinger. I forbindelse hermed følger vi meget nøje udviklingen i Sverige, hvor der netop nu er fremsat lovforslag om et næsten generelt krav om, at bøg ikke må erstattes med andre træarter og dette uden erstatning. Forhåbentlig er det ikke muligt selv i Sverige at indføre en sådan lovbestemmelse uden at der samtidig automatisk indføres bestemmelser om erstatning.

Den nye lov om landbrugsejendomme

Ved vedtagelsen af denne lov blev der ikke taget hensyn til vore indvendinger mod skærpelsen af den fri adgang til tilplantning. Den sag blev udførligt behandlet på sidste års generalforsamling, og jeg vil blot tilføje, at det kun er den fri adgang til tilplantning, der er blevet indskrænket. Loven indeholder stadig bestemmelser om, at man efter ansøgning kan få tilladelse til yderligere tilplantning, og endelig skal det nævnes, at juletræer i denne forbindelse ikke betragtes som skovtræer.

Skadedyrsbekæmpelse fra luften

Da Giftnævnet den 7.3.73 udsendte et nyt regulativ vedr. udbringning af bekæmpelsesmidler fra luften indeholdt dette nogle bestemmelser, der var uheldige for skovbruget, og det fremgik ret klart, at de, der havde udarbejdet regulativet, ikke havde synderlig forstand på skovbrug. Vi ankede derover og bad om, at direktivet kunne blive lavet om samt, at man ved udarbejdelsen af den slags regulativer ville tage os med på råd. Vor henvendelse gav positivt resultat, idet der nu pr. 26. januar blev udsendt et nyt regulativ, som tilgodeser vore ønsker.

Saltskader langs vejene

Vejvæsenets udstrøning af salt på vejene kan forvolde omfattende ødelæggelse på de tilgrænsende skovbevoksninger. Bestyrelsen har besluttet, at man med udgangspunkt i en aktuel sag vil optage forhandlinger med myndighederne vedr. disses erstatningspligt og pligt til at iværksætte foranstaltninger, der kan forhindre eller i hvert fald begrænse skadernes omfang.

Lov om garanti for udlån og rentetilskud til skovejere i anledning af stormfaldene i 1967

Foreningens indsats i forbindelse med de store stormfald i 1967 resulterede bl.a. i vedtagelsen af denne lov. Statens garantiforpligtelse i henhold til loven er nu udløbet, og samtlige rentetilskud er udbetalt. Det særlige stormfaldsudvalg, der hjalp landbrugsministeriet med lovens administration, er følgelig ophævet, og der kan være grund til at mindes den ganske store nytte, skovene havde af denne lov. 97 skovejendomme fik statsgaranti til lån på ialt 60 mill. kroner, og der blev udbetalt ialt 3,8 mill. kroner i rentetilskud.

Skovkontoordningen

Vi satte i det forløbne år alle sejl til for at få denne ordning gennemført. Statsaut. revisor VON ROSEN og godsejer FL. JUNCKER er blevet konsulteret, og begge har ydet en værdifuld indsats i forbindelse med udarbejdelsen af vor nye argumentation og ved udarbejdelsen af et komplet lovforslag, som blev afleveret til finansministeren. Sagen er blevet gennemarbejdet i Ligningsdirektoratet og Skattedepartementet. Den er for ganske nylig kommet tilbage fra finansministeren med et afslag, hvori det anføres, at man på indeværende tidspunkt må anse det for udelukket at få vort forslag til lov om skovkonti gennemført.

Undervejs hertil var sagen blevet anbefalet af den socialdemokratiske landbrugsminister og handelsminister, og alle mulige former for kontakter til relevante personer har været

benyttet, senest var vi til møde med finansministeren om sagen. Resultatet er, at skovkontoordningen for tiden er uigennemførlig.

EF

EF medlemskabet beslaglægger en del af vor tid. Netop nu arbejder EF myndighederne med vedtagelsen af et direktiv om skovbrugsforanstaltninger. Forslaget har været udførligt behandlet i tidsskriftet SKOVEN, og jeg vil her blot nævne, at direktivet måske kan blive til glæde for skovbruget her i landet, specielt for småskovene og plantagerne i Jylland.

Der foreslås dels tilskud til tilplantning af agerjord, dels tilskud til fremme af produktionen i de bestående skove og endelig tilskud til læplantning. Vi har deltaget i en række møder i landbrugsministeriet om sagen. Skovrider Ole Fog har været til et møde i Bruxelles, og i øjeblikket er vi med i en arbejdsgruppe der under landbrugsministeriet skal registrere hvor store arealer, der i Danmark kan tænkes at falde ind under direktivets bestemmelser. Foranstaltninger til forøgelse af træproduktionen må naturligvis have vor store interesse, men også samfundet som helhed må i den nuværende situation, hvor der indenfor overskuelig fremtid vil blive mangel på diverse råstoffer, være positivt indstillet overfor foranstaltninger, der på længere sigt vil kunne forøge den danske produktion af råtræ.

Vort arbejde i forbindelse med dette direktivforslag er naturligvis koordineret med såvel statsskovbruget som hedeselskabet og småskovene.

Perspektivplan 2

Dansk Skovforening har i samarbejde med statsskovbruget og landbohøjskolens skovbrugsinstitut udarbejdet skovbrugets bidrag til PP 2. Selve planen indeholder kun et ganske lille afsnit om skovbrug, men det udarbejdede materiale foreligger som underbilag til planen. Alle foreningens medlemmer har fra sekretariatet modtaget et eksemplar af det fyldige materiale.

Lovforslag nr. 138 om ændring af udskrivningsloven

Dette forslag, der er fremsat af socialdemokratiet, var til 1. behandling den 24. april. Forslaget går i al sin enkelhed ud på at slette lovens § 11, der bestemmer, at formueskatten kan nedsættes på nærmere angiven måde, når den skattepligtige indkomst er mindre end 6 % af den ansatte skattepligtige formue. Bestemmelsen er gammel og har haft stor betydning for mange ejere af større ejendomme.

Forslaget blev heldigvis køligt modtaget under 1. behandling, og forhåbentlig bliver der ikke flertal i folketinget for ændringsforslaget. Godsejerforeningen har iøvrigt rettet skriftlig henvendelse til folketingets skatteudvalg og på fortrinlig måde argumenteret for opretholdelsen af § 11.

Den private sektor

Grønne Dage

Med støtte fra Carlsen-Langes Legatstiftelse deltog vi i efteråret 1973 i erhvervsorienteringsarrangementet Grønne Dage. Dette arrangement gennemføres i snævert samarbejde med landbrugets organisationer og henvender sig til alle landets skoler. Ca. 9000 skolebørn arbejdede direkte med de udleverede materialer, og der blev i tilknytning hertil arrangeret adskillige besøg i skove rundt i landet. Vort materiale omfattede bl.a. BPs hefte om dansk skovbrug. Dette hefte er blevet til efter skovforeningens initiativ, og publikationen er velkendt af de tilstedeværende, idet vi har udsendt et eksemplar til alle medlemmer. Grønne Dage har været en stor succes i skolerne, og hertil kommer, at arrangementet har skaffet os en positiv omtale i såvel aviser som radio.

Grønne Dage kører videre igen i år. På lang sigt vil vi stadig sørge for på den ene eller anden måde at formidle den slags kontakt og information til almenheden, men måske under andre former.

Der kan være grund til at takke de medlemmer, der aktivt medvirker i dette oplysningsarbejde ved at modtage skole-

elever m.fl. i skovene. Det er værdifuldt, at det skriftlige materiale suppleres med sådanne småekskursioner.

BPs hefte om skovbrug har også på anden måde været værdifuldt i vort oplysningsarbejde, idet heftet gratis er udsendt til ca. 20.000 abonnenter landet over. Skovforeningen indkøbte et mindre oplag, som er blevet solgt til diverse skovdistrikter, der har benyttet det til uddeling til skovarbejdere og andre interesserede.

Sammenfattende må det nok siges, at vort forhold til almenheden er tilfredsstillende, ja nærmest godt. At formiddagspressen undertiden bringer rabiate skriverier, når der dukker lokale småkonflikter op, er uundgåeligt, og det kan med tilfredshed konstateres, at disse negative indslag opvejes af en omfattende positiv presseomtale.

Vandreturene i privatskovbruget, som jeg har været inde på, er givetvis også særdeles værdifulde i denne forbindelse. I tilknytning til omtalen af forholdet til offentligheden skal det også nævnes, at foreningen har genoptrykt den lille lommeudgave af Miljøministeriets reglement for publikums færdsel i private skove. Mange medlemmer har bestilt et antal eksemplarer, der benyttes til uddeling til besøgende. Mange mennesker ved ikke, hvorledes færdselsreglerne er udformet, og det er i så tilfælde ideelt at kunne stikke dem den lille tryksag i hånden.

Skovforeningen forsøger iøvrigt at fremskaffe legatmidler til trykning af en illustreret og kommenteret udgave af færdselsreglementet. Det er tanken, at fremstille en letfattelig tryksag, der på munter vis gør rede for hvad man må og hvad man ikke må, når man færdes i skoven, og hvorfor reglerne er udarbejdet.

Foreningen forhandler også det lille røde skilt »Idag ingen adgang, skoven er lukket på grund af jagt«. Mange benytter dette skilt, og det er givetvis i såvel skovenes som det besøgende publikums interesse, at man hænger skiltet op, når der afholdes selskabsjagt.

Nogle tilfælde af misbrug, som dog os bekendt ikke har

ført til regulære sager, foranlediger, at det må indskærpes, at skiltet kun må ophænges i tilfælde af egentlig selskabsjagt. Det hedder tydeligt i kommentaren til naturfredningsloven, at f.eks. pürschjagt ikke berettiger til ophængning af skiltet. Bestemmelsen er for så vidt uheldig, idet pürschjagt vel er den form for jagt, der er farligst for det besøgende publikum, men loven siger altså som anført.

Vi har fremstillet en ny udgave af legitimationskortet, som efter anmodning udleveres af det lokale politi. Legitimationskortet indeholder et uddrag af naturfredningslovens bestemmelser om færdselsretten i private skove og et uddrag af jagtloven og er beregnet til at forevise overfor publikum, man eventuelt kommer i konflikt med.

Samarbejde med andre faglige organisationer

Vi er løbende i god kontakt med diverse andre faglige organisationer, ja jeg vil sige med alle relevante organisationer, og dette er vigtigt. Bestyrelsen har nærmere analyseret mulighederne for et medlemskab af Landbrugsraadet. Landbrugsraadet ser gerne DS som medlem, men efter en analyse af sagen fandt vi, at nytten af et medlemskab ikke står i rimeligt forhold til medlemskontingentet, som skulle være 60.000 kr. pr. år pristalsreguleret. Vort afslag om medlemskab har heldigvis ikke slået skår i det løbende samarbejde, vi har haft og fortsat har med Landbrugsraadet.

Fagligt skovtidsskrift

Sidste år berettede jeg om vore bestræbelser på at lade Skoven fusionere med Skovbrugstidende og Rummeteren, og der blev samtidig ført forhandlinger om at inddrage forstkandidatforeningen i udgivelsen af det fælles tidsskrift. Fusionen blev ikke til noget, idet såvel Skovbrugstidende som Rummeteren efter de omfattende forundersøgelser besluttede ikke at gå med. Jeg er personlig skuffet over denne løsning, men tiden var tilsyneladende ikke moden til en fusion. Fremtiden vil vise, om det senere vil blive aktuelt.

Mødeaktiviteter

17. Forstlige Symposium. I samarbejde med Danske Forstkandidaters Forening afholdt vi den 18.-19. marts det 17. forstlige symposium, hvor emnet var skovbrugets arbejdskraftsituation. Emnet er højaktuelt, og der blev under symposiet fremsat mange nye tanker.

Pyntegrøntmøder. I samarbejde med Danske Forstkandidaters Forening og Danske Skovteknikeres Landsforening har vi i det forløbne år gennemført en række møder og ekskursioner vedr. produktion og høst af pyntegrønt og juletræer. Møderne og ekskursionerne har været overordentlig velbesøgte.

Demonstration af pyntegrøntets anvendelse. I samarbejde med Landbrugsrådet gennemførte vi i december måned i Landbrugsraadets demonstrationskøkken Ekko Danmark en række demonstrationer af pyntegrøntets anvendelse. Demonstrationerne blev gennemført af en vældig dygtig dekoratør, og de mennesker, der besøgte demonstrationskøkkenet i disse dage, fik en alsidig orientering om de forskellige arters anvendelsesmuligheder.

Debatmøde om skovbrugets placering i råstofpolitikken. Som annonceret afholder vi i samarbejde med Forstkandidatforeningen og Danske Skovteknikeres Landsforening et større debatmøde på Hotel Sheraton i København den 29. maj. Vi venter os en del af dette møde, som arrangeres efter initiativ fra professor N. HERMANSEN. Landbrugsministeren har givet tilsagn om at deltage aktivt i mødet, og pressen vil blive inviteret. Vi håber, at mødet kan være optakten til en livlig debat, der placerer skovbruget som en vigtig og nødvendig råstofproducent i det danske samfund.

Skovbrugets Arbejdsgiverforening

Arbejdsgiverforeningens bogholderi, kontorhold m. fl. funktioner løses som hidtil i skovforeningens sekretariat. Dette giver en ideel koordinering mellem de to foreningers aktiviteter. Vi har i øjeblikket besvær med at afse den for-

nødne arbejdskraft til at løse arbejdsgiverforeningens opgaver, og arbejdsgiverforeningen påtænker nu selv at ansætte en sekretær som imidlertid skal have kontor i vore lokaler i Vester Voldgade, og skovforeningen skal antagelig udnytte et hjørne af denne mands arbejdskraft. Herved skulle en ideel koordinering af foreningernes aktiviteter være sikret også i fremtiden.

Kontakt med udlandet

Nordisk Skovunion. 6-mands ekskursionen i 1973 blev afholdt i Danmark. Hovedemnet var pyntegrønt, og som et underemne aflagde man besøg i Vestskoven i fredede områder på Djursland.

XIII Nordiske Skovkongres holdes i år i juni måned i Sverige. Ialt ca. 1500 personer vil deltage i arrangementet, men heraf er kun 37 danske.

C.C.P.F. Gennem vort medlemskab af C.C.P.F. (Sammenslutningen af skovejerforeninger indenfor EF området) bliver vi vel informeret om de ting, der sker på skovbrugsområdet inden for EF.

Af aktuelle sager er der det før nævnte forslag til direktiv til skovbrugsforanstaltninger. Vi har været til et enkelt møde i Bruxelles, og er herudover blevet udførligt skriftligt informeret om sagens udvikling. Det ser således ud til, at vi vil have glæde af tilslutningen til denne organisation. Selve medlemskontingentet er beskedent. Det var sidste år knap 1.000 kr., men der løber naturligvis nogle omkostninger på, når vi skal afsted til møder.

Anden kontakt med udlandet

Vi har som hidtil modtaget besøg af udlændinge enkeltvis og i større grupper for hvilke vi har organiseret ture rundt i landet. Skovejerorganisationerne i Norge og Sverige har vi løbende kontakt til, og dette er specielt vigtigt af hensyn til handelsudvalgets og handelskontorets arbejde.

I juni måned 1973 havde Det norske Skogselskap 75 års jubilæum. Skovrider S. GROSEN repræsenterede skovforeningen ved denne lejlighed.

Dansk Skovforenings udvalg og afdelinger

Sekretariatet

Lokaleforholdene i Vester Voldgade har igennem en årrække været utilstrækkelige til at rumme såvel skovforeningen som Skovteknisk Instituts medarbejdere, og det må nok erkendes, at foreningen herved bød sine medarbejdere utilfredsstillende arbejdsvilkår. Da der i 1973 blev mulighed for at leje etagen under skovforeningen, opstod der en hel ny situation, som vendte op og ned på de hidtidige planer om en udflytning af Skovteknisk Institut. Instituttets bestyrelse besluttede at leje de ledige lokaler, og i december måned flyttede instituttet ind dernede. Denne løsning må betegnes som en lykke for Dansk Skovforening. Der er nu rimelig og god plads til alle medarbejderne såvel i DS som i SI, og allervigtigst er det, at der er ideelle muligheder for et fortsat snævert samarbejde mellem DS og SI. Medarbejderne danner tilsammen et alsidigt team, som er i stand til at løse et bredt spektrum af opgaver i skovbrugets tjeneste.

Som det fremgår af regnskabet, administrerer sekretariatet et budget på 1.318.000 kr., og jeg vil gerne præcisere, at medlemskontingenterne udgør 45 % af dette beløb. De resterende 55 % fremskaffes, som det fremgår af regnskabsbilaget, på utallige forskellige måder, og der udvises fra medarbejderne et prisværdigt initiativ for til stadighed at finde nye finansieringsmuligheder. Medlemskontingenterne er naturligvis grundlaget hvorpå alle aktiviteterne hviler, men vi ville idag ikke komme langt, hvis vi kun havde medlemskontingentet som finansieringsmulighed.

Fra sekretariatet løses ud over de i det foregående nævnte aktiviteter alle de mange små og store opgaver, der løbende dukker op. Medlemmerne er heldigvis flittige til at konsultere foreningen, og vi satser på, at gøre vor medlemsservice

så god som overhovedet muligt. Vor forhandling af en lang række bøger, pjecer og andet materiale er et naturligt led i denne service, og det samme gælder Skovbrugets Mini Vejviser, som vi i år har udarbejdet i ny udgave.

Løsningen af større specialopgaver, hvortil der er bevilget legatmidler, fortsætter. I indeværende år har vi fra Carlsen-Langes Legatstiftelse modtaget følgende bevillinger:

25.000 kr. til udgivelsen af et specialnummer af Skoven med emnet maskiner i skoven

10.000 kr. til genoptrykning af Carl Mar:Møllers Bonitetsvise tilvækstoversigter.

Fra Tuborgfondet har vi ansøgt om støtte til deltagelse i Grønne Dage og netop nu har vi modtaget meddelelse om en bevilling på 20.000 kr. Fra Grosserer Andreas Collstrop og Søns Mindelegat har vi ansøgt om midler til finansiering af den føromtalte illustrerede udgave af standardordensreglementet.

Jeg ønsker her at rette en hjertelig tak til såvel Carlsen-Langes Legatstiftelse som til Tuborgfondet.

I årets løb har medarbejderne virket som foredragsholdere m.m. ved adskillige møder arrangeret af diverse organisationer.

Redaktionsudvalg og redaktion

Dansk Skovforenings Tidsskrift har i det forløbne år haft god tilgang af stof: Der har i 1973 været bl.a. følgende værdifulde artikler:

P. Moltesen & K. F. Dalgas: Rodlagring af stormfældet bøg. – Ole Fog og Tom Nielsen: Markedsanalyse for pyntegrønt og juletræer. – Carl Mar:Møller: Prognoser for planteafstandes økonomi. – A. S. Sabroe: Plukhugstagtig behandling af løvtræblandskov. – P. Moltesen: Sprinklerlagrede bøgesvellers imprægnerbarhed. – Finn Helles: Statsskovene og publikum, en opinionsundersøgelse.

Skoven. Redaktionen af Skoven har siden januar 73, hvor TOM NIELSEN tiltrådte som redaktør, ligget i selve skovforeningen. P.g.a. personalerokeringer overtog MIKAL HERLØW 1. september hvervet som redaktør. Efter vor opfattelse er det en forbedring, at Skovens redaktør nu virker i snævert samarbejde med foreningens øvrige medarbejdere. Vi tilsigter at gøre bladet til en aktuel nyhedsbringer og mener også, dette er lykkedes i nogen grad.

I løbet af det kommende år håber vi at kunne frigøre redaktøren fra nogle af hans andre opgaver, således at han i større udstrækning kan opsøge nyt stof. Han skal gerne få tid til at løbe diverse personer på dørene rundt i landet, og vi håber, han vil blive vel modtaget.

Annoncemængden har som sædvanlig været overordentlig stor, og dette har medført, at Skovens økonomi i det forløbne år har kunnet hvile i sig selv.

Skoven Nyt er i 1973 udsendt i 29 eksemplarer, og denne nyhedsformidler er blevet et uundværligt led i vor informationsaktivitet overfor medlemmerne.

Der er et stort minus ved at benytte Skoven Nyt som informationsspreder, idet de skovejendomme, der af den ene eller anden grund har valgt at holde sig udenfor foreningen, gennem Skoven Nyt har en overordentlig billig mulighed for at tilrane sig de medlemsinformationer, vi udsender. Vi har drøftet, om Skoven Nyt burde forbeholdes medlemmerne. Dette er rent teknisk muligt, men samtidig vil vi blive afskåret fra at benytte Skoven Nyt som meddeler overfor offentligheden. Så sagen er ikke så lige til at løse. Den mest ideelle løsning ville jo være, om ikke-medlemmerne bl.a. ved at læse vore publikationer ville blive overbevist om, at foreningen er så aktiv og »god«, og at dette kunne foranledige, at de indmelder sig.

Situationen er faktisk den, at hvis en skovejer, der ikke er medlem af Dansk Skovforening, holder »Skoven« og har forstligt tilsyn fra en naboskov eller dennes funktionær, ja så kan vedkommende indirekte skaffe sig alt for mange af

de fordele som et medlemskab giver. Vi appellerer til alle ejere og fagfæller, der støder på disse forhold, om så kraftigt som muligt at opfordre til indmeldelse i foreningen.

Økonomisk-statistisk afdeling

Afdelingen har i 1973 udsendt Beretning nr. 27 »Regnskabsoversigter for dansk privatskovbrug«. Beretningen omfatter 70 skovdistrikter og 118 hedeplantager eller ialt ca. 76.000 ha og slutter sig i opbygning og inddeling tæt op ad forgængeren. Denne beretning er som den første i rækken udarbejdet ved hjælp af EDB, og den første kørsel var ikke problemfri. Imidlertid skulle programmet efter diverse justeringer nu være grydeklart, og der er god grund til at vente, at EDB-bearbejdningen efterhånden vil medføre, at beretningerne kommer hurtigere frem.

For Skovbrugets Arbejdsgiverforening har afdelingen udarbejdet »Lønstatistik 1972«. Beretningen er i lighed med tidligere år udarbejdet ved hjælp af EDB.

Ved flere prisforhandlinger for råtræ i 1972 og 1973 lykkedes det ikke at opnå enighed, og Handelsudvalget udsendte som bekendt en vejledende prisliste for egen regning. For løbende at følge markedsudviklingen har afdelingen i flere perioder ført en »prisnotering«, omfattende alle salg af løvtrækævler/tømmer på en række distrikter. Prisnoteringen har givet en række nyttige oplysninger, hvoraf de vigtigste er publiceret i Skoven.

Planlægningsafdelingen har i 1973 udført planlægningsopgaver på 5 skovejendomme med et bevokset areal på ca. 2300 ha. Ved planlægningen er LECs ekstensive program benyttet for flere af ejendommene. Det er i øvrigt indtrykket, at der er en voksende interesse for at få foretaget planrevisioner.

Det andet væsentlige arbejdsområde har været vurderingsopgaver – til låneefterretning samt i forbindelse med ekspropriationsforretninger og arvefald.

Videre har afdelingen assisteret ved omlægning og føring af skovregnskaber, rådgivet i skattespørgsmål m.v. Arbejdet med skovkontoordningen har ligeledes lagt beslag på kræfterne.

Skematasalget har i lighed med de foregående år udvist en betydelig vækst i omsætningen.

Afdelingen har lagt beslag på en forstkandidat samt delvis på en skovtekniker og en kontordame.

Leder af afdelingen var indtil 1.8.1973 forstkandidat OLE BRUNEMARK, som da blev afløst af forstkandidat TOM NIELSEN.

Danske Skoves Handelskontor

Handelskontorets beretning må jeg ulykkeligvis indlede med at mindes skovfoged B.BUNDGAARD-PEDERSEN, der omkom ved den tragiske bilulykke den 5. november. Bent Bundgaard havde været ansat som leder af Handelskontorets afdeling vest siden 1968, og han var en højt værdsat medarbejder, som med flid og stor dygtighed klarede det svære job at stable den nye afdeling på benene. Vi savner ham idag blandt os og i Gram savnes han ikke mindst af fru BUNDGAARD-PEDERSEN og familiens 6 børn.

Stillingen som afdlingsleder varetages nu af skovfoged VERNER SØRENSEN, som viderefører aktiviteterne i snævert samarbejde med hovedkontoret i København.

Handelskontoret har i 1973 haft en omsætning på godt 6 mill. kroner, og som det fremgår af regnskabet, udviser driften et overskud på 179.000 kr. Der kan være god grund til at lykønske medarbejderne med dette gode resultat, som er særdeles velkomment ovenpå forrige års underskud. Overskuddet stammer ikke fra medlemmernes lomme, idet den provision på 6 %, der opkræves ved handel med indenlandsk træ, kun tjener til dækning af de direkte handelsomkostninger. Resultatet er opnået som følge af, at handelskontoret

greb chancen for at engagere sig i handelen med tysk stormfaldstræ. Importen af tysk træ er først og fremmest gennemført for at skaffe råtræ til de sultne savværker, og dernæst er det værdifuldt for handelskontoret at være aktivt engageret i importen for til stadighed at være vel imformeret om markedsudviklingen.

Handelen med indenlandsk træ fra medlemmernes skove er stadig hovedformålet med handelskontoret, og også på denne front har man med held optaget nye aktiviteter. Jeg tænker her på handelen med stort specialtræ af nåletræ og finerkævler af diverse løvtræarter. Det er værdifuldt, at der nu opbygges en ekspertise også på dette område. Den enkelte ejendom producerer normalt kun nogle få m³ af disse værdifulde effekter, og det kan være besværligt at få disse placeret til den rigtige pris. Mange har i år med fordel tilbudt disse specialeffekter til handelskontoret, og flere vil med fordel kunne følge efter.

I øvrigt vil jeg gerne gentage mine tidligere opfordringer til at benytte handelskontoret. Vi har et godt indarbejdet handelsorgan, som vi selv kan medvirke til at gøre endnu bedre, blot vi løbende benytter det.

Tabel 1. Leverancer til eksportmarkedet.

		1972 hele landet	1973 hele landet
Nåletræ:			
Tømmer og piloteringspæle ...	ca. m³	4.200	–
Cellulosetræ m.m. beskadiget..	ca. rm	1.800	–
Cellulosetræ m.m. frisk	ca. rm	4.500	400
Løvtræ:			
Kævler	ca. m³	1.200	500
Cellulosetræ m.m.	ca. m³	500	900
Cellulosetræ m.m.	ca. rm	800	1.100

Tabel 2. Leverancer til indenlandske industrier (indenlandsk træ + import).

		1972 hele landet	1973 hele landet
Nåletræ:			
Tømmer og piloteringspæle ...	ca. m^3	9.000	25.400
Rummetertræ (kassetræ m.m.)	ca. rm	8.900	6.000
Løvtræ:			
Kævler (plankekævler)	ca. m^3	3.600	2.200
Rummetertræ (cellulosetræ, kassetræ m.m.)	ca. rm	2.100	700
Egehegnspæle	ca. stk.	25.500	23.500

Tabel 3. Fordeling af salg og køb til antal kunder og medlemmer.

	1972 vest	1972 øst	1973 vest	1973 øst
Salg til antal indenlandske kunder	36	15	20	16
Salg til antal eksportkunder	6		3	
Køb af råtræ fra antal medlemmer	60	59	43	39
Køb af råtræ af udenl. kunder....			5	

Skovteknisk Institut

Instituttets årsberetning for 1973 vil som sædvanlig blive bragt i DST i samme nummer som skovforeningens årsberetning. Jeg vil derfor koncentrere mig om nogle af de punkter, som specielt berører skovforeningen.

Instituttets og foreningens aktiviteter er imidlertid så nøje sammenhængende, at det kan være svært at udvælge, hvad der skal med her.

SI modtog i 1973 et tilskud fra DS på ialt 152.000 kr. Heraf hidrører de 52.000 kr. fra vort konsulenttilskud fra landbrugsministeriet til en konsulent på det tekniske område.

Instituttets regnskab udviser en samlet omsætning på 846.000 kr., så selvom vort tilskud er af betragtelig størrelse, udgør det efterhånden kun en beskeden del af instituttets finansielle baggrund.

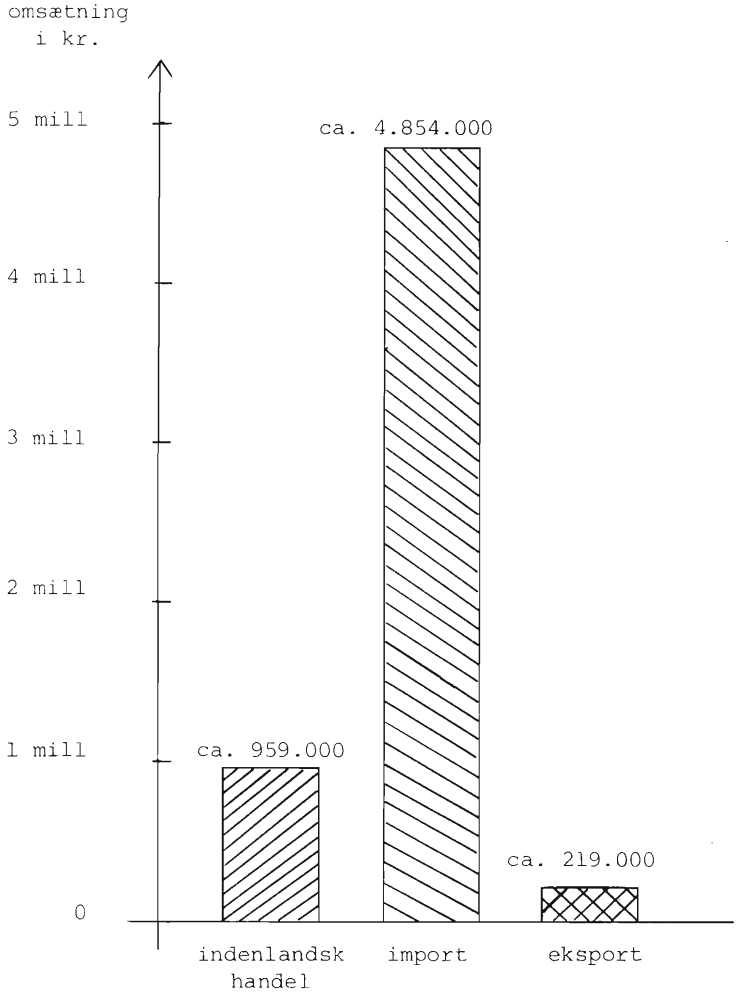

Skema 1. Omsætningen i Danske Skoves Handelskontor i 1973 i kroner fordelt på indenlandsk handel, import og eksport.

Instituttets flytning til etagen nedenunder skovforeningen er omtalt før.

Dansk Skovforening er godt repræsenteret i instituttets bestyrelse med 5 mand. Disse er: Skovfoged P. CHRISTENSEN, direktør OLE FOG, hofjægermester V. BRUUN DE NEERGAARD, skovrider B. H. PETERSEN og mig selv.

En del af skovforeningens konsulenttjeneste overfor medlemmerne udføres af instituttets medarbejdere. Dette gælder først og fremmest den tekniske konsulentvirksomhed og spørgsmål vedr. ukrudtsbekæmpelse. Udarbejdelser af vore vandreture foretages stadig af SØREN HONORÉ. Medarbejderne er flittige skribenter i vore tidsskrifter og optræder ofte som foredragsholdere under vore forskellige arrangementer.

Instituttets løsning af opgaver indenfor grænseområdet skov-træindustri sker i snæver tilknytning til handelsudvalget, og jeg vil her fremhæve det værdifulde arbejde, der udføres vedrørende skovning af spånpladetræ og vedrørende dettes træs opmåling ved modtagelse på industrien.

Udviklingsarbejde vedrørende maskiner til mekanisk afkvistning er noget vi alle følger med stor interesse, og det ser ud til, at der virkelig er fremtid i nogle af de projekter, instituttet har igang på dette område. De mange forskningsprojekter og lønnede konsulentopgaver, SI i øvrigt er engageret i, skal ikke opremses nu.

Jeg vil takke instituttets bestyrelse og medarbejdere for den gode samarbejdets ånd, der præger den daglige kontakt til skovforeningen og vore medlemmer.

Efter denne summariske gennemgang af årets aktiviteter er det mig en glæde at bringe en tak til foreningens medarbejdere for fortrinligt arbejde. Medarbejderstaben har i disse år en lav gennemsnitsalder. Til trods herfor, eller måske snarere på grund heraf, har vi et meget dygtigt og levende team som virker inspirerende i det daglige arbejde.

Danske Skoves Handelsudvalg

Formanden, hofjægermester I. Estrups beretning for året 1973/74

Beretningen omhandler perioden fra sidste års generalforsamling og til i dag.

Det forløbne år har som det foregående været karakteriseret ved kraftige prisstigninger på skovenes produkter. Stigningstakten har dog været aftagende hen imod periodens slutning.

For savværkstræ er efterspørgselspresset stort på så godt som alle varegrupper som følge af den store savværkskapacitet. Import af råtræ, såvel løvtræ som nåletræ, finder sted for at sikre fuld kapacitetsudnyttelse af de højt mekaniserede anlæg.

Vore salgspriser har i tidsrummet 15. januar til 24. februar været underlagt de generelle bestemmelser i loven om prisstop, og fra den 25. februar har vore råtræpriser ved en af Monopoltilsynet udsendt bestemmelse været fastlåset til niveauet pr. 31. december. Denne for vore medlemmer højst uheldige situation søgte vi at imødegå dels ved direkte henvendelse til Monopoltilsynets embedsmænd og dels ved overfor Monopolrådet skriftligt at redegøre for Skovforeningens synspunkter. Resultatet af vor energiske aktivitet blev, som det er medlemmerne bekendt, at Monopolrådet med virkning fra d. 24. april ophævede prisstoppet. Dette var en stor lettelse i Handelsudvalgets arbejde. Særlig var spørgsmålet om en forhøjelse af de vejledende priser for savværkstømmer højaktuel, og vi var i denne sag nu næsten forsinket i 4 måneder.

Efter disse mere generelle bemærkninger skal jeg kort gennemgå hovedtrækkene i Handelsudvalgets virksomhed i det forløbne år.

Forhandlinger med Træindustriens Fællesrepræsentation har som i de foregående år været vor væsentligste aktivitet.

Den 24. september førtes forhandlinger om vejledende priser for *løvtræ*. Der kunne ikke opnås enighed, og Handels-

udvalget udsendte derefter sin egen prisliste, som for bøgens vedkommende indebar prisforhøjelser på godt 40 % og nogenlunde tilsvarende forhøjelser for eg og ask.

For bøgen indførtes en diameterklasse over 60 cm og for asken en diameterklasse over 40 cm.

Priserne blev benyttet landet over, idet der dog i begyndelsen var stærk modstand mod askepriserne. I løbet af nogle måneder faldt situationen dog til ro, og også disse priser blev i det store og hele benyttet i alle landsdele.

Samtidig med udsendelsen af prislisten blev vort prisnoteringssystem, som vi ved tidligere lejligheder har benyttet, sat i gang på ny. Vi har i prisnoteringen et udmærket barometer for, om de vejledende priser ligger på det rigtige niveau, og får samtidig en mulighed for at konstatere, om sorteringsreglementets bestemmelser fraviges i den ene eller den anden retning.

Ved et kontaktudvalgsmøde d. 14. februar drøftede man forsyningssituationen med repræsentanter for løvtræsavværkerne. Vi havde forud herfor indhentet statistisk materiale til belysning af den forventede hugst i det kommende år. Materialet viste en nedgang på ca. 10 % i forhold til tidligere års hugst. Kontaktudvalgsmødet sluttede med, at man enedes om først at genoptage forhandlinger om vejledende løvtræpriser tidlig på efteråret 1974. For en forventelig ret beskeden sommer-høstskovning enedes man om at overlade til fri forhandling mellem købere og sælgere selv at aftale tillæg til priserne fra 24. september.

Inden jeg forlader løvtræet vil jeg nævne, at vi øjensynligt ramte meget nær det rigtige niveau med prislisten fra 24. september. Når det kunne lykkes, skyldes det i høj grad det arbejde, som løbende udføres af vort kontor i Vester Voldgade. Man søger hele tiden og naturligvis særlig umiddelbart forud for prisforhandlinger at være velorienteret om markedsforholdene for råtræ herhjemme og i vore nabolande og ligeledes om markedsforholdene og prisudviklingen for savværkernes færdigvarer.

I beretningen sidste år nævnte jeg, at der var nedsat et sorteringsudvalg vedrørende løvtrækævler. Udvalgsarbejdet er nu afsluttet, og fællesrepræsentationen og Handelsudvalget har besluttet at udsende resultatet: »Vejledende fortolkning vedrørende sorteringsreglementets bestemmelser for sortering af kævler af bøg og ask«. Trykningen er i gang, og fortolkningen vil blive udsendt til medlemmerne.

Den 24. juli førtes forhandlinger om *nåletræpriser*. Man blev enige med fællesrepræsentationens forhandlere om en prisstigning på ca. 30 % gældende for området vest for Storebælt. For området øst for Storebælt kunne der ikke opnås enighed, og Handelsudvalget besluttede derefter at udsende sin egen vejledende prisliste, som indebar prisstigninger på ca. 32 %.

Det er, som jeg ovenfor nævnte det for løvtræ, særdeles vigtigt at være velorienteret om pris- og markedsforhold, når man efter forhandlingernes sammenbrud beslutter selv at udsende sin egen prisliste. De kontakter, som vort kontor har oparbejdet, og som til stadighed holdes varme, er her af uvurderlig betydning, ligesom Handelskontorets virksomhed giver os værdifulde resultater at arbejde med.

Prislisten fra 24. juli blev uden vanskelighed fulgt, og mod årets slutning blev muligheden for en prishævning særdeles tydelig.

Man må nok i dag erkende, at vi burde have gennemtvunget prisforhandlinger i december. I perioden fra 15. januar og til 24. april var prisforhandlinger nærmest en umulighed på grund af prismyndighedernes indgriben. Et forhandlingsmøde var dog aftalt til den 13. marts, og parterne besluttede at gennemføre dette møde. Man forsøgte at gennemføre en normal prisforhandling, idet man forudsatte at fri prisdannelse var tilladt. Det var imidlertid for store krav at stille til forhandlernes fantasi helt at skulle se bort fra myndighedernes indgreb, og enighed om en vejledende prisrække kunne ikke opnås. Skovenes krav var en prisøgning på ca. 15 % i forhold til prisen fra juli.

Da prisstoppet, som nævnt i min indledning, blev ophævet den 24. april, blev nyt prisforhandlingsmøde omgående aftalt til den 1. maj. Man opnåede nu enighed om prisrækker for begge landsdelsområder. De opnåede prisstigninger var på godt 12 %. Forhandlingerne om priser på imprægneringsmaster kunne ikke afsluttes på selve forhandlingsdagen, men så sent som i går enedes man med repræsentanter for køberne om en prisforhøjelse på linie med den, der var opnået for tømmer og herudover en forhøjelse af priserne på de såkaldte stivere og på højspændingsmaster, så dækningsbidraget for disse nu er kommet nogenlunde på linie med det, der kan opnås ved salg af lavspændingsmaster.

De vejledende priser på piloteringspæle – de er vejledende alene fra Handelsudvalgets side – blev reguleret op med ca. 20 %.

Ud over disse forhandlinger med Træindustriens Fællesrepræsentation har Handelsudvalget ført forhandlinger med *DSB* om priser på egehegnspæle. Man opnåede her samme prisstigning, som for små egekævler.

Med *Novopan Træindustri A/S* førtes forhandlinger den 4. oktober. Man enedes om prisforhøjelser på 3-8 kr. pr. enhed. Afhentnings- og betalingsforhold blev, som ved flere tidligere lejligheder, gennemdrøftet, og virksomheden gav tilsagn om at indskrænke »lagringstiden« i skoven mest muligt og dermed også nedbringe kredittiden.

Specielt for dette møde var drøftelsen af det nye opmålingssystem med rumfangsbestemmelse ved vejning under vand. Skovenes repræsentanter gav systemet en kraftig anbefaling, idet vi mener at enhver form for forenkling af skovnings-, transport- og opmålingsarbejdet må være af største interesse. Det er glædeligt, at dette opmålingssystem allerede nu er så langt fremme, at det kan tages i brug.

Efter ophævelse af prisstoppet er ny forhandling med Novopan aftalt til den 31. maj.

Med *I/S Nordkøb* (Skagen Savværk og Emballagefabrik)

blev der ført forhandlinger den 10. oktober. Man aftalte prisforhøjelser på 18 kr. pr. rm. Efter ophævelse af prisstoppet skal der gennemføres nye prisdrøftelser.

Repræsentanter for Handelsudvalget har deltaget i et orienteringsmøde på *A/S Junckers Savværk* den 30. maj 1973. Man drøftede råstofforsyningen i almindelighed og specielt forsyningen i sommermånederne, idet virksomheden stod umiddelbart for at skulle udsende sit cirkulære om sommer- og høstskovning.

Småeffekter som lægter, stager, stakitter og hegnspæle har igennem mange år været et område, hvor mange har savnet en egentlig prisvejledning. Den 6. september afholdtes et møde med deltagelse af repræsentanter for Statsskovbruget, Hedeselskabet og Handelsudvalget. Den vejledende prisliste, som blev et resultat af mødet, vakte ved sin fremkomst nogen uro på markedet specielt blandt aftagerne, men det er nok rigtigt at give en prisvejledning også indenfor dette område.

En helt speciel og uvant situation opstod i det forløbne år, da oliekrisen henimod slutningen af 1973 satte ind.

Særlig A/S Junckers Savværk men også Spånpladefabrikkerne forudså med ængstelse, at de forbløffende hurtigt kunne blive berøvet en væsentlig del af deres råstoftilgang. Dette i forbindelse med annoncer i dagspressen om brænde til skyhøje priser foranledigede Handelsudvalget til i »Skoven Nyt« at mane til besindighed. Særlig understregede man det bydende nødvendige i at holde vore industrier forsynet med råtræ. Samtidig afholdtes salgskredsmøder landet over, hvor man understregede dette, og hvor man samtidig aftalte vejledende priser på brænde, som uden at være fantasipriser dog levnede skovene en god fortjeneste. Selvhuggeraktivitet blev anbefalet, og er vel også praktiseret i nogen udstrækning.

Nu få måneder efter er alt ved at vende tilbage til de vante baner. Oliepriserne er ved at falde til ro, men på et væsentlig højere niveau. Det i efteråret kraftigt opblussende

brændemarked er atter faldet til det ubetydelige kvantum, som skovene gennem mange år har indstillet sig på at sælge.

Den 13. juni 1973 blev der ført forhandlinger med de store *pyntegrønt*grossister. Der blev opnået enighed om vejledende priser for de vigtigste pyntegrøntsorter, men enighed om juletræpriser kunne ikke opnås.

Handelsudvalgets pyntegrøntsudvalg udarbejdede og udsendte selv en prisliste for juletræer. Sæsonens forløb viste imidlertid, at det kom til at knibe med at opnå disse priser.

I år fandt forhandlingerne allerede sted den 23. april og vor forhandlingspartner var i år Foreningen af Pyntegrøntgrossister.

Man opnåede enighed om vejledende priser på en række pyntegrøntsorter og for juletræer af abiesarterne. For pyntegrønt af rødgran, sitkagran og bjergfyr, samt for juletræer af rødgran kunne der ikke opnås enighed. Vi har i »Skoven Nyt« udsendt de vejledende priser, hvor enighed blev opnået, og for de ovennævnte varer, hvor enighed ikke kunne opnås om prisen, har vi udsendt Handelsudvalgets priside, men også anført Grossistforeningens.

Orientering til skovkredsenes medlemmer har i årets løb fundet sted ved talrige skovkredsmøder. Samtidig har vi gennem »Skoven« og »Skoven Nyt« søgt at orientere hurtigt og udførligt om alt af markedsmæssig og prismæssig interesse.

Til slut vil jeg gerne sige et par ord vedrørende Handelskontoret. Handelskontoret har i det forløbne år levet godt, hvilket også har givet sig udtryk i regnskabet. Det gode resultat er særlig baseret på en stor aktivitet i forbindelse med stormfaldet i Nordtyskland. Denne aktivitet er ved at være afsluttet. Derfor vil jeg gerne her kraftigt anbefale, at medlemmerne giver Handelskontoret noget at handle med. Det er ikke nok med et par læs piloteringspæle i ny og næ og nogle få kubikmeter finértræ. Nej, der skal større kvanta til i de almindelige kvaliteter. Handelsudvalget kan i sit ar-

bejde ikke undvære den markedsorientering der ligger i, at man inden for husets egne vægge har en virksomhed, der selv handler med træ, og dermed på sin egen krop føler, hvad markedet kan bære.

Nogle betydende træindustriers råtræforbrug m. m.

Vi har indhentet følgende oplysninger om råtræforbrug m.m. fra en række betydende træindustrier:

Afbarkningscentralen A/S aftog i 1973 godt 19.000 rm uafbarket slibetræ fra skovene. Virksomheden kunne have aftaget 4.-5.000 rm mere til fuld dækning af behovet på træsliberiet i Næstved, men det kneb for skovene at levere det fulde kvantum.

Bullboard K/S. Forbruget af indenlandsk træ faldt i 1973 til nul, og behovet dækkes nu helt af importeret trælast overvejende fra Sverige. I slutningen af 1973 blev yderligere en presselinie sat i drift. Produktionen går fortsat udelukkende på eksport til Europa og USA, og afsætningen har været god.

Centralsavværket Limiteret. Råtræforbruget var i driftsåret 1.5.1973–30.4.1974 ca. 47.000 kubikmeter nåletræ eller ca. 11.000 kubikmeter større end i forrige år.

Råtræforbruget i 1974/75 forventes at blive mindst 52.000 kubikmeter nåletrætømmer.

Virksomheden er i det forløbne år blevet udbygget med en ny selvstændig produktionslinie for behandling af småtømmer. Hovedmaskineriet er her en såkaldt blokningsmaskine. Produktionen på denne linie startede i slutningen af november. Der køres i 2 skift på denne linie.

Afsætningen af produktionen var meget tilfredsstillende.

Byggerestriktionerne og den økonomiske krisesituation herhjemme og bl.a. i England har endnu ikke i synderlig grad påvirket ordretilgangen på trælast. Derimod er der en markant tilbagegang i efterspørgslen efter monteringsfærdige gitterspær til parcelhusbyggeriet, især sammenlignet med den rekordstore indgang i 1973, hvor man simpelthen ikke kunne imødekomme efterspørgselspresset fuldtud. Det er endnu uklart, om der senere på året tør ventes øget efterspørgsel. Ordreindgangen vedr. institutionsbyggeri (plejehjem o.lign. større opgaver) er ret tilfredsstillende.

Dansk Møbelplade- & Finerfabrik A/S og Thorvald Pedersen, Odense A/S anvender ca.:

4.500 m³	dansk	eg
5.000 m³	»	bøg
500 m³	»	div. løvtræ
500 m³	»	skrællegran.

Den totale kapacitet overstiger 30.000 m³, idet en væsentlig del af råtræet er oversøisk. Endvidere er en ikke ubetydelig lønskæring til finér med til at udnytte kapaciteten.

Foruden sav- og finérværk rummer fabrikken Danmarks største cigarkassefabrik, samt dørfabrikken med en produktion af 300.000 »Fionia«-døre/år.

Efterspørgselen efter alle varegrupper er god. Matheden i den hjemlige byggesektor i 1974 opvejes af en stærk ekspansion på eksporten.

Dansk Spaanplade Kompagni A/S. Spånpladefabrikkerne i Silkeborg, Glumsø og Engesvang har i 1973 forbrugt 300.000 rm råtræ, heraf har cirka halvdelen været skovtræ og cirka halvdelen savværksflis. De producerede spånplader er afsat med cirka 90 % på hjemmemarkedet og cirka 10 % på eksportmarkederne.

Råtræforbruget er for 1974 budgetteret til 350.000 rm med ovennævnte fordeling imellem skovtræ og savværksflis.

Indkøringen af maskinparken i fabrikken i Glumsø er nu tilendebragt. Fabrikken svarer fuldt ud til de forventninger, man stillede til den, da den blev projekteret og maskinerne blev indkøbt, både med hensyn til produktionens størrelse og kvaliteten af de færdige spånplader.

Fundamentstøbningen og bygningsarbejdet i forbindelse med udbygningen af fabrikken i Glumsø til den dobbelte kapacitet påbegyndes i løbet af maj måned. Ifølge planen skal monteringen af maskinerne begynde i januar måned 1975. Man forventer maskinmontagen tilendebragt således, at fabrikken kan starte spånpladeproduktionen i august måned 1975.

På fabrikken i Engesvang er man nu i fuld gang med monteringen af den nye maskinkolonne. Dersom alt forløber planmæssigt skulle montagen og indkøringen af maskinerne være tilendebragt i løbet af efteråret.

Når montagen af maskinkolonnen i Engesvang er tilendebragt, er det planlagt at standse driften af fabriksanlægget i Silkeborg og overflytte kundekredsen fra denne fabrik til den nye fabrik i Engesvang. Som man sikkert vil erindre, blev produktionen på fabrikken i Silkeborg påbegyndt i 1959. Fabrikken har således været i produktion i alt i 15 år. Man vil forsøge at sælge de gamle

maskiner til et eller andet U-land, eller dersom det ikke er muligt som gammelt jern.

Efter at udbygningen af fabrikkerne i Engesvang og Glumsø er tilendebragt, vil forbruget af træ i de to fabrikker stige fra de nuværende cirka 350.000 rm til cirka 700.000 rm pr. år.

Afsætningsforholdene for spånplader har i første kvartal af indeværende år været gode til trods for oliekrisen, byggekrisen og den likviditetsmæssige krise, Danmark befinder sig i. Det er vanskeligt at spå om fremtiden, idet den restriktive inflationsdæmpende politik, der er ført her i landet og i næsten alle vesteuropæiske lande kan få stor indflydelse på boligbyggeriet samt på møbelsektoren og som følge heraf også på afsætningen af vore spånplader.

Hvalsø ny Savværk og Tømmerhandel A/S. Savværkets forbrug af råtræ har i 1973 været lidt mindre end ventet, idet mangel på arbejdskraft har forhindret en fuld udnyttelse af savværkets opskæringskapacitet og afsætningsmuligheder.

Råtræforbruget i 1973 blev derfor ca. 16.000 m³, som fordeler sig med 12.500 m³ bøg i planke- og svellekvalitet, 2.500 m³ andet løvtræ (eg, ask, elm og ahorn) samt 1000 m³ nåletræ.

Produktionen 1974 er i al væsentlighed solgt, hvilket under de nuværende markedsforhold må siges at været ret tilfredsstillende.

Hyllinge Savværk A/S har i regnskabsåret 1.10.1972 til 30.9. 1973 haft et råtræforbrug på ca. 17.000 m³, – noget mindre end budgetteret til dels grundet på strejken og til dels på grund af forsinkelser med opstillingen af vort nye blokbåndsavanlæg.

Indkøringsvanskelighederne med det nye anlæg er nu overstået, og råtræforbruget bliver i indeværende regnskabsår ca. 20.000 m³.

Afsætningen af produktionen er gået godt, selvom en vis afmatning af markedet kan mærkes. Man kan derfor næppe forvente væsentlige prisstigninger på færdigvarerne i indeværede år.

A/S Junckers Savværk forbrugte i kalenderåret 1973 til virksomhederne i Køge og Assens følgende råtræmængder:

Bøg	222.000 t.
Eg	33.000 t.
Ask	16.000 t.
Ær	4.000 t.
Andet løvtræ	6.000 t.
Cellulosetræ fra skovene	119.000 t.
Cellulosetræ fra andre savværker	32.000 t.
Ialt	432.000 t.

Hele året har været præget af usædvanlig god efterspørgsel på såvel gulvmaterialer som cellulose. Til gengæld har produktionen i nogen grad været hæmmet af mangel på arbejdskraft – og af konflikten i foråret 1973. Salgspriserne har kunnet hæves betydeligt i årets løb, således at det har været muligt at følge med i den almindelige, heftige prisudvikling.

Udsigterne for 1974 er gode, omend der må regnes med en vis afmatning på gulvsektoren sidst på året. Der regnes med en betydelig import af råtræ fra Slesvig-Holsten i foråret 74, og at der i efterårsmånederne bliver brug for al det råtræ, skovene kan levere.

A/S Kolds Savværk. Råtræforbrug: 1973: Ca. 14.500 m³ bøg, eg og ask. – 1974: Forventet forbrug 16-18.000 m³ bøg, eg og ask.

Ombygninger: Savværket installerede i 1973 yderligere en blokbåndsav (Stenner), der sammen med de eksisterende blokbåndsave forøger opskæringskapaciteten til ca. 18.000 m³ råtræ pr. år. Samtidig med installation af saven er opført ny bygning hertil.

Afsætningsvilkår: Afsætningen har i 1973 været præget af stærk efterspørgsel med gode prisstigninger til følge. For den forløbne del af 1974 tegner situationen sig helt anderledes. Året har været præget af den økonomisk svage situation i England. Efterspørgslen har været stærkt stagnerende, og priserne vigende. Endvidere er afsætningssituationen stærkt præget af, at vore priser ikke er konkurrencedygtige, hvorfor bl.a. Tyskland har erobret en meget stor procentdel af den danske eksport af bøg til Storbritannien og Polen. Også på hjemmemarkedet er afsætningen præget af manglende efterspørgsel på grund af vanskelige tider for både møbel- og bygningsindustrien. Der er ikke i øjeblikket noget tegn på bedring af ovenstående situation, og for 1974 som helhed må afsætningssituationen bedømmes med en vis pessimisme.

Korinth Savværk A/S:

Råtræforbrug:

	m³ 1973	m³ 1974
Bøg	6.100	6.000
Eg	700	800
Ask	300	300
A. løv	60	100
Ialt	7.160 m³	7.200 m³

Stedfundne og/eller planlagte ombygninger: Maj 1973: Opført nyt lager for lufttørring af firkanter. Ialt 660 m². – sept. 1973: Båndbloksaven, der hidtil har været placeret i en separat bygning ca. 50 m fra den egentlige savværkshal, flyttes ind i savværkshallen og kører parallelt med rammesaven. Samtidig bliver saven moderniseret og forsynet med bl.a. nigger og flipperanordning. – Nov. 1973: 3 stk. brændecontainere indkøbt. Samtidig opstilles 24 lb.m. båndtransportør for brændetransport. – Maj-juni 1974: Ombygning af 1500 m² lukket lagerbygning. Bl.a. nyt tag, ny facade og ændring af den bærende konstruktion. En del stolper i lagerbygningen fjernes så trucktransporten bliver nemmere. – Juni 1974: Installation af nyt stokerfyr. – Evt. ny båndbloksav om 2-3 år.

Afsætningsvilkår: De sidste års højkonjunktur har gjort salgsarbejdet let for de danske løvtræsavværker. Alt har kunnet sælges, investering i færdigvarelager har kunnet holdes på et minimum, og indtjeningen har været tilstrækkelig til at betale de enorme stigninger på råtræet. Nu er imidlertid England – vort lands største aftager af bøg – kommet i vanskeligheder. Dette mærkes tydeligt, men efterspørgslen er generelt stadig god.

I de sidste måneder har tyske savværker gennemført en del leverancer af opskåret bøg til svenske og norske aftagere, og de priser, der her er tale om, kan de danske savværker ikke konkurrere med. Dette i forbindelse med det p.t. svage engelske marked giver stof til eftertanke blandt såvel savværks- som skovfolk i Danmark.

Hjemmemarkedet kører indtil nu tilsyneladende stabilt, selvom man kan konstatere enkelte store indskrænkninger.

Den meget kraftige inflation er en af savværksindustriens største farer. Hvad man tidligere har kaldt et pænt overskud, er i dag således ikke tilstrækkeligt til at financiere en stigning af størrelsesordenen 40 % på lageret. Dette betyder for mange, at nye lån må optages, men kreditloftet hindrer en del forsøg herpå, og de, som får et lån, må kalkulere med rekordhøje kurstab og renter.

Nordisk Sav- og Finerværk A/S og Dalhoff Larsen & Hornemann A/S oparbejdede i året 1973 ca. 35.000 m³ råtræ til finér og blokvarer med hovedvægten på oversøiske træsorter. I produktionen indgår lønskæring for inden- og udenlandske træ- og finèrhandlere.

Afsætningen såvel på hjemmemarkedet som til eksport har været særdeles god gennem hele året.

I 1974 forventes en større andel i dansk træ hovedsagelig bøg, eg og ask.

Fabriken og centrallagrene har nu et samlet areal på 25.000 m^2 under tag. Der er i det forløbne år sket en udvidelse af kedelanlæget, og de 6 nybyggede tørrekamre for savet træ er nu fuldt indkørte.

I begyndelsen af 1974 opstilles et afbarkningsanlæg, ligesom der finder en yderligere automatisering sted af maskinanlæggene.

I/S Nordkøb, Skagen (før Skagen Savværk og Emballagefabrik). Råtræforbruget har i 1973 været 56.000 rm kassetræ, hvoraf 12.000 rm bøgekassetræ.

I 1974 regnes med uændret forbrug af kassetræ.

Novopan Træindustri A/S har i driftsåret 1972/73 produceret 161.000 m^3 spånplader og dertil brugt 265.000 rm skovtræ, 213.000 m^3 flis og 5.600 tons kutterspåner.

Produktionen i indeværende driftsår forventes at blive 190.000 m^3 spånplader hvortil vil medgå 475.000 rm træ, hvoraf ca. halvdelen er skovtræ. Den forventede produktionsforøgelse på ca. 30.000 m^3 i indeværende år skyldes bl.a. indkøring af en 3. produktionslinie.

Nørlund Savværk og Hegn, Arden. Virksomheden har i 1973/74 oparbejdet ca. 20.000 m^3 råtræ, hvoraf ca. 3.500 m^3 var lægter, der er opskåret til hegnsmaterialer. Opskæringen forventes ikke at blive mindre i det kommende år.

Nørresundby Savværk: Råtræforbruget 1973 udgjorde trods strejken ca. 40.000 m^3 og vil i 1974 antagelig kunne holdes på samme niveau, uanset de dårlige udsigter for byggeriet, der også bevirker, at alle planer om udvidelser foreløbig er udsat.

Orehoved Træ- og Finérindustri A/S. Råtræforbruget i sæsonen 1973/74 var på ca. 29.000 m^3 bøg; for sæsonen 1974/75 anslås forbruget at være ca. 33.000 m^3 bøgetræ. Hvis den afmatning, der har fundet sted de seneste måneder, fortsætter, er det dog sandsynligt, at råtræforbruget vil komme til at ligge 10-15 % lavere.

Ryde Savværk, Maribo: På grund af markedets efterhånden generelle underforsyning med rundtræ lykkedes det i driftsåret 1973/74 kun at fremskaffe ca. 12.000 m^3 kævler, der bortset fra nogle få hundrede m^3 ask m.m. har bestået af bøg i klasserne

A-B-C-D. Den dyreste ende er opskåret til specialeffekter og prima blokvarer, medens C-D kævlerne er oparbejdet til træskoemner og firkanter.

Udbuddet af rundt nåletræ har i denne del af landet også i 1973/74 været så ringe, at nåletræafdelingen faktisk har været ude af drift hele året. En bedring af situationen synes ikke mulig indenfor en overskuelig fremtid.

Træskofabrikken har efterhånden overvundet de uundgåelige børnesygdomme og kører nu helt tilfredsstillende.

Afdelingen for gennemfarvning af bøgetræ har fortsat en stor overskudskapacitet, idet det synes som om møbel- og trævarefabrikkerne endnu ikke har fundet ud af, at en færdigvare af gennemfarvet bøg er meget kønnere og bedre end den samme vare i bejtset bøg. Afdelingen er nu udbygget til også at kunne udføre trykimprægnering af træ med »Tanalith« salt, og en stadig større kundekreds melder sig her.

Afsætningsmæssigt må driftsårets første 6 måneder karakteriseres som tilfredsstillende, idet de stærke prisstigninger på træ medførte stor købelyst fra alle sider. Efterhånden som de nugældende priser på bøgekævler samt de almindelige omkostningsstigninger manifesterede sig i en ganske væsentlig forhøjelse af priserne på opskåret bøg, måtte købelysten dog nødvendigvis dæmpes en hel del. Vore største aftagerlande er Polen og England, og selvom Polen forbavsende længe har været i stand til at acceptere de fortsat stigende priser, nåedes grænsen imidlertid i efteråret 1973, og vor årskontrakt med dette land måtte kvantitativt reduceres meget betydeligt.

Vore engelske købere har haft mangeartede besværligheder, og en uheldig udvikling i landets valutaforhold, kulstrejken m.m. har her nedsat købelysten en hel del.

Ved driftsårets udgang (31. marts) var vort lager af usolgt opskåret bøg derfor betydeligt større, end tilfældet har været siden stormfaldet i 1967, og en almindelig bedring synes ikke umiddelbart indenfor rækkevidde.

Hvad fremtiden angår, må det alvorligt tilrådes, at der nu holdes en pause, inden man forsøger at presse bøgekævlepriserne yderligere i vejret. Virksomhederne er jo i den situation, at de trods mulige nye prisforhøjelser er tvunget til at købe for at bevare leverandørkredsen og for at beholde det mandskab, der ellers er mere eller mindre tabt for stedse. Resultatet kan imidlertid meget vel blive, at iøvrigt velkonsoliderede virksomheder blandt den rundtræforbrugende industri kan komme i vanskeligheder. En udvikling ej heller skovbruget kan være tjent med.

Scanboard A/S, Holsted: Produktionen har i 1973 andraget 25.000 m³ spånplader, svarende til et råtræforbrug på ca. 110.000 m³, fordelt på savværksflis og skovtræ.

Anlægget er udvidet med endnu en presselinie, som allerede er i fuld drift og produktionen i 1974 anslås til ca. 50.000 m³, svarende til et råtræforbrug på ca. 200.000 m³.

Der produceres traditionelle spånplader samt vandfastlimede spånplader (særligt egnede til undergulve og tagplader).

I/S Skærbæk Savværk. Råtræforbruget i 1973 blev som forventet ca. 24.000 m³. I 1974 har vi planlagt en opskæring på ca. 25.000 m³.

I sommer udskiftes et 7 år gammelt kleintømmeranlæg med en separat blokningsmaskine, hvorved vi forventer at få et højere færdigvareudbytte og mindre timeforbrug pr. opskåret m³.

Om de fremtidige afsætningsmuligheder må vi erkende, at ordretilgangen er mindre end produktionen, hvorfor vi må fastslå, at en vis afdæmpning i byggeriet er ved at slå igennem.

Angående kapacitet er vi ved fuld udnyttelse af maskinanlæggene på godt 30.000 m³.

Taasinge Savværk A/S: Råtræforbrug i 1973 = 19.600 m³ nåletræ, opskåret til bygningstømmer, planker, lægter og brædder, hvoraf en del er anvendt i egen spærfabrik og byggevirksomhed. Råtræforbruget i 1974 forventes at blive 22.000 m³.

Savværket har i januar 1974 installeret et automatisk afkorteranlæg til råtræ. Afsætningsvilkårerne er pr. 1. april 1974 gode, og en vurdering af dansk tømmers afsætningsmuligheder i resten af året er den, at såfremt importeret træ holder prisen og vore spånpladefabrikker kan aftage vor flis, kan vi aftage de danske skoves nåletræshugst til fornuftige priser.

Vallø Stifts Savværk. I 1973 er der på savværket oparbejdet ca. 12.000 m³ bøg i kvaliteterne A, B, C og D.

Savværkets moderne tørreanlæg (nedtørring til 8-10 %) er nu taget i brug. Endvidere har savværket etableret en færdigvarefabrik til produktion af rørepinde, linealer o.a. mindre trævarer.

Foruden mindre kævler anvendes affald fra savværksopskæringen som råstof i den nye afdeling.

Afsætningsforholdene har i det forløbne år været gunstige, men en afdæmpning i efterspørgslen forventes i løbet af sommeren 1974.

Diskussion

Dirigenten bad om kommentarer til formandens beretning og til beretningen fra Handelsudvalgets formand.

Oberstløjtnant H. B. FABRICIUS beklagede, at det ved salg af råtræ stadig var almindeligt med 3 måneders rentefri kredit og spurgte, om Handelsudvalget ikke kunne gøre noget for at få reduceret kredittiden. Oberstløjtnant Fabricius kom herefter ind på oprettelsen af Jysk Træ K/S og en råtræterminal i tilslutning hertil. Ideen med oprettelsen af en råtræterminal er at spare skovene for arbejdskraft, som er svær at skaffe, men det er muligt, at Danmark er for lille et skovbrugsland til råtræterminaler, der er kendt fra Canada, Norge og Sverige.

Hofjm. I. ESTRUP svarede, at kredittiden var et spørgsmål, der blev diskuteret hyppigt, faktisk forud for enhver forhandling med træindustrien om vejledende priser. De aftalte priser er baseret på 3 måneders rentefri kredit, men det står enhver frit at aftale en anden kredittid med sin kunde. Der findes virksomheder, der betaler hurtigt mod kasserabat. Det ville være ønskværdigt med 30 dages kredittid.

Hofjm. I. ESTRUP fandt også tanken om en råtræterminal interessant, men det var nok ikke forkert at sige, at der vil opstå kamp om træet, hvis råtræet trækkes til et bestemt sted og skal distribueres derfra.

Dirigenten efterlyste herefter flere kommentarer til de to beretninger. Ingen ønskede ordet, og dirigenten erklærede beretningerne for godkendt med de kommentarer, som var faldet.

Aflæggelse af regnskab for 1973

Skovrider O. FOG konstaterede, at det reviderede regnskab i henhold til lovene var fremsendt til medlemmerne inden generalforsamlingen. Regnskabet blev herefter gennemgået i hovedpunkterne.: O. Fog fremhævede herunder følgende: Af foreningens samlede indtægter på kr. 1.318.000 udgør medlemskontingentet 45 %.

Ved opstillingen af Skovens og DSTs regnskab er værdien af de frieksemplarer, foreningens medlemmer modtager, ikke opført som indtægt. Såfremt værdien af frieksemplarerne medregnes, formindskes underskuddet ved Skovens udgivelse til ca. 1.600 kr. og underskuddet ved DSTs udgivelse til ca. 11.600 kr.

Dirigenten spurgte, om der var nogen der havde kommentarer til regnskabet eller ønskede yderligere oplysninger.

Godsejer A. HASTRUP kunne godt ønske en fyldigere revisionspåtegning, hvor det blev præciseret, hvori revisionsarbejdet bestod.

Revisor H. B. NIELSEN svarede, at man i revisorkredse var delt i to grupper, dem der ønskede en lang påtegning og dem der gik ind for en kort påtegning. Sidstnævnte gruppe er langt den største. Han hørte selv, som det fremgik af regnskabet, til den sidste. Den korte revisionspåtegning opfylder kravene. Den lange måtte nærmest betegnes som PR. Revisor H. B. Nielsen ville dog tage godsejer A. Hastrups bemærkning til efterretning.

Dirigenten efterlyste flere kommentarer. Da ingen ønskede ordet, konstaterede dirigenten, at regnskabet var godkendt.

Forslag, der på lovlig måde er forlangt afgjort på generalforsamlingen

Dirigenten meddelte, at der ikke var indkommet forslag til behandling under dette punkt, og man gik videre til punkt 5.

Forslag fra bestyrelsen til kontingentsats for 1974

Formanden meddelte, at bestyrelsen foreslog en kontingentforhøjelse på 30 %. Formanden henviste til bilaget til resultatopgørelsen for 1973, hvoraf det fremgik, at kontingenterne kun beløb sig til 45 % af indtægterne. I de år, der havde været svære for skovbruget, havde man været meget forsigtig med at sætte kontingentet op, men hvis Dansk

Skovforening skulle opretholde sit nuværende aktivitetsniveau, var en forhøjelse som den foreslåede nødvendig.

Bestyrelsen foreslog, at kontingentet for ejere af danske skovejendomme bliver 1,55 kr. pr. 1000 kr. ejendomsværdi ved 15. alm. vurdering, dog mindst 325 (et nedslag på 155 kr. i forhold til det før generalforsamlingen udsendte forslag og højst 13.000 kr., samt for personlige medlemmer 170 kr. Skovejende medlemmer, der betaler minimumskontingent, og som samtidig er medlem af en småskovsforening, modtager en rabat på 155 kr., således at medlemskontingentet for disse i 1975 bliver 170.

Dirigenten efterlyste kommentarer til kontingentsatsen.

Skovejer O. HAGEMANN sagde, at han på baggrund af den foreslåede kontingentforhøjelse ville tage sit medlemskab op til overvejelse og foreslog, at Dansk Skovforening forsøgte at spare i stedet for at lade kontingentet stige så voldsomt. O. Hagemann mente, at Dansk Skovforenings Tidsskrift bragte så videnskabelige artikler, at det ikke kunne have interesse for andre end forstkandidater. DST burde ikke indgå i kontingentet, men burde kunne købes særskilt enten fire gange om året, eventuelt som årsskrift. Skoven er et pænt og nydeligt blad, men det måtte være muligt at spare på papirudgifterne ved at bruge papir af ringere kvalitet. O. Hagemann kritiserede forsiderne og foreslog, at man i stedet bragte annoncer der.

Godsejer H. RIEGELS ønskede at give sin tilslutning til O. Hagemanns indlæg. H. Riegels fandt, at det nye Skoven var et prestigeprojekt i relation til Forstlig Budstikke, og at der i det hele taget burde spares på tidsskrifterne.

Formanden svarede, at han ikke kunne være enig i de fremlagte synspunkter på tidsskrifterne. Dansk Skovforenings Tidsskrift blev for ganske få år siden skåret ned fra 12 til 4 numre om året. Formanden var af den overbevisning, at der var brug for et tidsskrift der bragte videnskabelige artikler. Med hensyn til yderligere besparelser kunne formanden oplyse, at der for Skovens vedkommende var

sparet 20.000 kr. ved at skifte bogtrykkeri. Hvis man valgte en ringere papirkvalitet til Skoven ville der kunne spares 2.500 kr. om året. Formanden sluttede med at sige, at bestyrelsen mente, at tidsskrifterne var rigtige og dækkende, som de var nu.

Dirigenten spurgte skovejer O. Hagemann, om han ønskede at fremsætte et kontingentændringsforslag.

Skovejer O. Hagemann svarede, at det var ment som et ændringsforslag, at man i stedet for en kontingentforhøjelse burde spare på tidsskrifterne.

Godsejer P. H. Tesdorpf spurgte, om en fusionering af tidsskrifterne ikke ville betyde en besparelse.

Formanden svarede, at bestræbelserne for en fusionering udsprang af ønsket om at lave et tidsskrift, der havde en større læserkreds og dermed blev billigere, men at tanken på nuværende tidspunkt ikke kunne realiseres. Det var formandens håb, at ideen ville kunne tages op igen senere.

Professor N. K. Hermansen sagde, at han fra flere sider havde hørt udtalelser om, at Skoven var stærkt forbedret og præsenterede sig bedre. Det var et godt talerør overfor pressen og havde virket som sådan. Med hensyn til DST så var der sket en begrænsning i udgivelsen til kun fire numre om året, og professor N. K. Hermansen fandt, at det var et minimum, man var nået ned på. Hvis man afskaffede DST, fratog man folk, der beskæftigede sig med skovbrug på et mere avanceret niveau end det rent journalistiske, deres eneste talerør, og man ville miste det, som man engang har betegnet som et arkiv for forstlige studier, hvilket ville nedsætte den aktivitet, der foregår i skovbrugsverdenen. DST bliver agtet som et værdifuldt blad og som et forbillede for tidsskrifter andre steder. Professor N. K. Hermansen så meget nødig, at man fortsatte en diskussion om nedlæggelse af DST og anså det som en af de manifestationer, der gjorde skovforeningen til det den er.

Oberstløjtnant H. Fabricius mente, at opgivelse af Dansk

Skovforenings Tidsskrift og nedsættelse af Skovens kvalitet ikke var nogen god ide. Dansk skovbrug skulle ikke være det eneste erhverv, der ikke havde noget talerør.

Skovejer O. HAGEMANN trak sluttelig sit ønske om ændringsforslag tilbage, men henstillede til bestyrelsen at overveje alle muligheder for besparelser.

Dirigenten erklærede herefter kontingentsatsen for vedtaget.

Valg af medlemmer til bestyrelsen i henhold til bestemmelserne for dennes sammensætning

Dirigenten meddelte, at der skulle vælges 5 medlemmer til bestyrelsen. Der var opstillet 6 kandidater: Godsejer G. Berner, hofjægermester V. Bruun de Neergaard, hofjægermester I. Estrup, skovejer H. Kieldsen, skovrider H. C. Nissen, der alle var medlemmer af den hidtidige bestyrelse. Som nyopstillet kandidat til bestyrelsen var: Forstkandidat Ole Brunemark.

De fem tidligere bestyrelsesmedlemmer blev genvalgt ved hemmelig afstemning.

Valg af revisor til revision af foreningens regnskaber

Man foreslog genvalg af revisionsfirmaet Strobel.

Da der ikke fremkom andre forslag, konstaterede dirigenten, at revisionsfirmaet var genvalgt og skulle fungere som revisor til udgangen af 1974 (jfr. lovene, § 16).

Eventuelt

Skovejer O. HAGEMANN sagde, at han ikke havde meldt sig til arrangementerne i forbindelse med Dansk Skovforenings årsmøde. Han fandt udgifterne hertil for høje og henstillede til bestyrelsen, at det blev gjort billigere.

Formanden svarede, at der var nogle, der var enige i, at arrangementet var for dyrt, men at det var et mindretal. Der var erfaring for, at de fleste gerne ville være med til at betale for et arrangement af en vis standard, men det var klart, at bestyrelsen ville tage henstillingen op til overvejelse.

Grosserer S. LEVINSEN meddelte, at der var opstået vanskeligheder for handelen med dansk frø efter vor optagelse i EF. Som følge af gældende regler kommer dansk elitefrø i gruppe med almindeligt frø fra udlandet. Grosserer S. Levinsen opfordrede til at gode bevoksninger kåres.

Kammerherre E. TESDORPF syntes ikke, at man kunne forlade generalforsamlingen uden at takke den afgående formand, dr. agro. M. baron Schaffalitzky de Muckadell for hans indsats som formand for Dansk Skovforening og sagde, at alt var gjort så godt, at der kun var en ting, man kunne bebrejde formanden, nemlig at formandsperioden var blevet så kort. Kammerherre E. Tesdorpf sagde videre, at baron Schaffalitzky de Muckadell jo var ung, og at der ville være mulighed for at vælge ham mange gange endnu.

Kammerherre E. Tesdorpf mindedes Dansk Skovforenings urolige periode, hvor foreningen var udsat for megen kritik og sagde, at det ikke havde været nogen misundelsesværdig post at være formand for skovforeningen på det tidspunkt, men at baron Schaffalitzky de Muckadell på en åben måde havde klaret at få Dansk Skovforening på ret køl og til at arbejde som den skulle, så det var en glæde at være medlem af foreningen.

Formanden takkede for de venlige ord og sagde, at man nok måtte vænne sig til, at mange kun påtog sig denne form for arbejde i kortere perioder. Formanden sagde, at det havde været interessant og umagen værd at arbejde for skovene igennem Dansk Skovforening, fordi det er en forening, der virkelig bliver hørt. Formanden opfordrede de yngre af medlemmerne til at være opmærksomme, når der skiftedes personer ud i Dansk Skovforenings bestyrelse, fordi det var vigtigt at få de rette personer til at stille op.

Til slut takkede formanden dirigenten for på udmærket vis at have ledet generalforsamlingen.

Referat godkendt:

Som dirigent: H.H. LENSGREVE MOLTKE

Som formand for Dansk Skovforening: M. SHAFFALITZKY DE MUCKADELL

SKOVTEKNISK INSTITUT

(Danish institute of Forest Technology)

Tilknyttet Akademiet for de tekniske Videnskaber

ÅRSBERETNING 1973

Oprettelse

Skovteknisk Institut er en selvejende institution tilknyttet Akademiet for de tekniske Videnskaber, oprettet 27.6.1967 på initiativ af Dansk Skovforening.

Formål

Instituttet har til formål at fremme den driftstekniske udvikling i skovbruget.

Bestyrelse / Forretningsudvalg / Personale

Bestyrelse pr. 1.1.1974

Professor P. Moltesen (formand), statsskovrider G. Bergsten, skovfoged P. Christensen, skovrider J. E. Due, direktør O. Fog, professor H. A. Henriksen, forstander E. Holmsgaard, statsskovrider S. Jørgensen, direktør M. V. Knudsen, skovrider S. Larsen, lektor R. Matzen, godsejer V. Bruun de Neergaard, forstander Aa. Marcus Pedersen, skovrider B. H. Petersen, baron M. Schaffalitzky de Muckadell, forretningsfører I. Schelde.

Pr. 1.1.1974 har Danmarks tekniske Højskole ikke set sig i stand til at stille et medlem til instituttets bestyrelse.

Forretningsudvalg pr. 1.1.1974

Professor P. Moltesen (formand), statsskovrider S. Jørgensen, godsejer V. Bruun de Neergaard, forstander Aa. Marcus Pedersen, forretningsfører I. Schelde.

Personale pr. 1.1.1974

Forstkandidat Per Tutein Brenøe (institutleder), forstkandidat Niels Heding, skovtekniker Søren Honoré, skovfoged Fritz Møller,

skovtekniker Ebbe Leer, skovtekniker Kaj Østergaard, kontordame Merete Edelskov (deltid), kontordame Karen Svahn (deltid).

Lokaler pr. 1.1.1974

Skovteknisk Institut bor i Vester Voldgade 86, II, 1552 København V. Telefon (01) 12 21 66.

FORSKNINGS- OG UDREDNINGSARBEJDER

Forenkling og mekanisering af skovnings- og transportarbejdet

Projektet består af en række delprojekter og af praktiske grunde benævnt efter råtræets udseende, når det fra skoven sendes til industri.

A. Hele afkvistede stammer til industri
B. Afkortede, afkvistede stammer til industri
C. Hele træer til industri
D. Heltræflis (fremstillet i skoven) til industri.

Hver af disse delprojekter er i grove træk opdelt i:

1. Udredningsarbejder om metoder og teknisk udstyr
2. Afprøvning og udvikling af teknisk udstyr og metoder
3. Præstationer og økonomi
4. Planlægning og kontrol
5. Arbejdsmiljø
6. Grænseproblemer skov/træindustri
7. Information.

Udredningsarbejde om afkvistningsmaskiner

I 1972 påbegyndtes et udredningsarbejde over de afkvistningsmaskiner med dertil hørende metoder, som findes på markedet. Herunder udsendtes bl.a. forespørgsler til en række forskningsinstitutioner og fabrikker om hvilke nye afkvistningsmaskiner, de havde på programmet som forsøgsmodeller eller prototyper.

I 1973 er de enkelte maskiners data og anvendelsesområde blevet systematiseret og katalogiseret. I oversigten findes afkvistningsmaskiner bl.a. fra Sverige, Norge, Finland, Tyskland, USA, Canada, Sovjetunionen og Australien.

Af de undersøgte maskiner findes der desværre ingen, der synes at være direkte anvendelige til danske forhold.

I 1974 håber vi at kunne publicere en rapport over eksisterende afkvistningsmaskiner og -systemer.

Indsamling af data på nye afskvistningsmaskiner indgår som en normal rutine i instituttets arbejde.

Udvikling af system og teknisk udstyr til afkvistning

For midler fra Statens teknisk-videnskabelige Forskningsråd fortsættes instituttets udviklingsarbejde med udstyr og metoder til mekanisering af afkvistningsarbejdet i unge nåletræbevoksninger (lægte-, stagebevoksninger).

For på bredest mulige basis at kunne opfylde skovbrugets ønsker til et afkvistningssystem for småtdimensioneret nåletræ, har vi opstillet følgende krav til afkvistningssystemet og det tekniske udstyr:

- som basismaskine og kraftkilde skal kunne benyttes en almindelig landbrugstraktor
- afkvistningen bør finde sted under sammenslæbningen af enkeltstammer til bunker. Disse skal herefter behandles samlet frem til bilvej
- afkvistningen skal kunne finde sted inde i bevoksningen f.eks. på spor
- afkvistningen skal ske ved at en eller flere stammer trækkes gennem et afkvistningsværktøj
- afkvistningssystemet skal være enmandsbetjent. Selve afkvistningsværktøjet skal være automatisk fungerende uden betjening fra traktorføreren
- afkvistningssystemet skal kunne bidrage til en forbedring af arbejdsmiljøet i skoven.

På grundlag af disse krav er der i 1973 fremstillet en forsøgsmodel af afkvistningsværktøjet, og afkvistningssystemet er blevet afprøvet i skoven. Disse prøvninger har givet os begrundede formodninger om, at det ved et fortsat udviklingsarbejde fuldt ud er muligt at tilfredsstille de ovenfor nævnte krav. Et mindre præstationsstudie på systemet viste, at der skulle være gode muligheder for mindst at halvere mandstimeforbruget ved skovning og transport af små nåletræstammer (dbh. 10 cm) i forhold til dagens motormanuelle metoder.

Udviklingsarbejdet vil fortsætte i 1974 med bl.a. et forsøg på at forbedre afkvistningskvaliteten og udvikle en hydraulisk saks, der kan fastholde stammerne under afkvistningen.

Afprøvning af et system til afkvistning

Skovejer Hans Kieldsen har udviklet et system til afkvistning af mindre nåletræstammer. Systemet betjener sig af fældning med motorsav, afkvistning med to traktorer, der ved at køre i hver sin retning afkvister træerne, idet den ene er forsynet med et afkvistningsudstyr og den anden med en saks til fastholdelse af stammerne.

Fig. 1. Let og prisbilligt udstyr til fældning og udslæbning af heltræer fra unge nåletræbevoksninger.

Instituttet foretog i 1973 metodeundersøgelser og en vurdering af systemet. Teknisk og metodemæssigt virker udstyret som en forsøgsmodel. Instituttet anser det for afgørende nødvendigt, at der udføres langtidsforsøg med systemet, således at der ikke alene fremskaffes et materiale til belysning af nødvendige forbedringer på selve det tekniske udstyr og systemet, men i lige så høj grad et materiale til belysning af de ergonomiske forhold for traktorføreren.

Afprøvning og udvikling af fældemaskine

En maskine, der kan fælde, nedtrække, bunkelægge og eventuelt udslæbe hele træer (træer med stamme, grene, top og nåle) er et vigtigt led i flere aktuelle skovnings- og transportsystemer til tynding. Maskinen kan således tænkes at indgå i alle de delprojekter, der er nævnt på side 142.

En sådan fældemaskine »skruede« instituttet sammen i 1973. Maskinens hovedkomponenter bestod af:

1. Basismaskine: engelsk Ford County Super Six
2. Kran: svensk, Cranab SK 2500
3. Fældeaggregat: finsk, forsøgsmodel på hydraulisk klipper
4. Klembanke: dansk, liftophængt forsøgsmodel.

Det finske fældeaggregat blev udlånt fra Finske Arbejdseffektivitets forening som et led i nordisk samarbejde.

Fældemaskinens egenskaber blev afprøvet i en førstetynding i rødgran på Løvenholm Skovdistrikt. Der blev fældet 1200 træer med en gennemsnitlig hugstdiameter på 9 cm – altså ganske små træer. Maskinen blev afprøvet i en rækkehugst, hvor den fældede hver 5. række og tyndede i de to nærmeste rækker til hver side. Maskinen klipper træerne over ved roden, løfter dem ud til spor og bunkelægger dem i klembanken, hvorefter de udslæbes til bilvej.

Det står efter forsøgene klart, at en mekanisering af selve fældeoperationen ikke idag er økonomisk konkurrencedygtig med manuel fældning med motorsav. Men maskinen kan ikke alene udføre fældningsoperationen, men også operationerne: nedtrækning af træerne, bunkelægning og udslæbning, og det er herved, at den på længere sigt kan blive konkurrencedygtig med dagens metoder.

Metodestudier viste, at ved mekaniseret fældning, bunkelægning og udslæbning udgør mandstimeforbruget pr. m^3 stammemasse udslæbt til bilvej kun 30-40 % af mandstimeforbruget ved dagens motormanuelle metoder.

Vi er efter disse forsøg af den opfattelse, at det er muligt at udvikle og sammensætte et relativt let og prisbilligt udstyr, der i en og samme arbejdsgang kan fælde, nedtrække, bunkelægge og udslæbe hele træer fra 1. og 2. tynding.

De stigende lønomkostninger i skoven og den samtidige voldsomme kapacitetsudvidelse på danske spånpladefabrikker bidrager stærkt til at gøre en heltræsudnyttelse ved de første tyndinger aktuel. En sådan udvikling er i stor udstrækning med til at skabe baggrund for et fortsat udviklingsarbejde på fældemaskinen.

Grænseproblemer skov / træindustri

Dette hovedprojekt beskæftiger sig bl.a. med de problemer, som opstår, når skovene eller træindustrierne ofte som følge af nye teknologiske løsninger ændrer råtræets udseende (dimension, kvalitet).

En mekanisering og forenkling af skovnings- og transportoperationerne i skoven kan f.eks. medføre:

- at visse traditionelle arbejdsoperationer helt undlades
- at visse arbejdsoperationer overflyttes fra skoven til træindustrien
- at hidtil uudnyttede dele af træerne udnyttes.

I mange tilfælde vil det betyde, at råtræet må leveres til træindustrien i en anden form og med et andet udseende end hidtil.

For lastbiltransporten af råtræ til træindustrien kan det medføre tekniske og organisatoriske omstillinger.

For træindustrien kan det medføre krav om for eksempel omstilling af produktionsprocesserne og eventuelt produktudvikling. Hidtidige erfaringer (omstillinger fra en-meter-langt træ til langt træ i spånpladeindustrien) har vist, at valget af skovnings- og transportsystem har en direkte effekt på gennemførelsen af de træindustrielle arbejdsprocesser.

Derfor må den fremtidige udvikling af nye skovnings- og transportsystemer ske i et nøje samarbejde med de berørte træindustrier og transportbranchen.

Det anses for særdeles vigtigt for en fortsat harmonisk teknologisk udvikling i skovbruget, at den råtræforbrugende del af træindustrien ved projekteringer af fabriksudvidelser, nyanlæg, teknisk udstyr og nye bearbejdningsprocesser inddrager skovbruget til rådgivning om de tekniske muligheder i skoven for at producere det ønskede råtræ.

Skovning, transport og terminalhåndtering af hele stammer og træer

Projektet er en af de fællesnordiske undersøgelser, som henhører under Nordiske Skovarbejdsstudiernes Råd (NSR).

Forstudierne til projektet indledtes i 1973 med litteraturstudier og en studierejse til Canada. Studierejsen var tilrettelagt af professor Arthur Mitchel, Toronto, og af Ross Silversides, Ottawa. Den vigtigste konklusion af studierejsen blev, at den overvejende del (80 %) af den canadiske hugst forlader fældningsstedet uafkortet, og at centraliseret terminalhåndtering af hele stammer tiltager i betydning.

Resultaterne fra forstudierne blev præsenteret på et NSR-arbejdsudvalgsmøde i Helsingfors sammen med et forslag til et NSR-projekt af tre års varighed under titlen »Skovning, transport og terminalhåndtering af hele stammer og træer«. NSR-arbejdsudvalget godkendte projektforslaget med Skovteknisk Institut som projektledende institution.

Projektarbejdet påbegyndes i 1974 med nedsættelse af et projektråd med repræsentanter fra Finland, Norge, Sverige og Danmark og udarbejdelse af en detailleret arbejdsplan.

Industriopmåling af spånpladetræ

I den løbende mekanisering og rationalisering af skovenes produktion af mindre dimensioneret industritræ (træ til gulve, cellulose og spånplader) er den traditionelle handelsopmåling blevet tidskrævende (dyr) og er i dag en stor hæmsko for rationalisering i de øvrige produktionsled.

I vinteren 1972/73 foretog instituttet for Novopan Træindustri A/S en opmålingsundersøgelse på 4-6 meter langt spånpladetræ af nåletræ.

Undersøgelsen havde til formål

- at fastlægge retningslinier for hvordan 4-6 meter langt træ kan opmåles i skoven
- at stille forslag til hvordan Novopan Træindustri på en praktisk og sikker måde kan føre kontrol med mængden af indkøbt træ på 4-6 meters længde.

Resultater fra opmålingsundersøgelsen i skoven

Traditionel handelsopmåling i skoven af 4-6 meter træ er et særdeles tidkrævende arbejde. Til diameter- og længdemåling, tabelopslag og sammentælling medgår omkring 15-20 min/m^3 svarende til 6-10 kr. pr. m^3.

En stikprøvevis opmåling ved vej ved måling »hen over bunkerne« giver en forklarlig ensidig fejl. De stikprøvevise opmålinger ved vej ligger i gennemsnit 8,2 % over totalopmålingen.

En stikprøvevis opmåling på skovningspladsen kan udføres både praktisk og forsvarligt. Antallet af stykker, der skal måles, afhænger af den ønskede nøjagtighed.

Stikprøvevis opmåling på skovningspladsen, forenklet diametermåling, god tilrettelæggelse af arbejdet samt kravet om 7 % nøjagtighed vil reducere opmålingsomkostningerne fra 6,00-10,00 kr./m^3 til 2,40-3,00 kr./m^3. Vælges 5 % nøjagtighed forøges omkostningerne med ca. 1,00 kr. pr. m^3.

Selvom en stikprøvevis opmåling i skoven i dag betyder en rationalisering, er det vor opfattelse, at man på længere sigt må finde frem til mere rationelle opmålingsmetoder.

Resultater fra opmålingsundersøgelse på industrien

Til belysning af mulighederne for en kontrolopmåling på industrien blev følgende forhold undersøgt nærmere:

1. Antal stammer, der skal udtages repræsentativt pr. lastbillæs for at repræsentationsfejlen på stammernes vægtfylde bliver af en given størrelse. Undersøgelsen viste, at man ved en stikprøvevis bestemmelse af et partis (et lastbillæs) vægtfylde

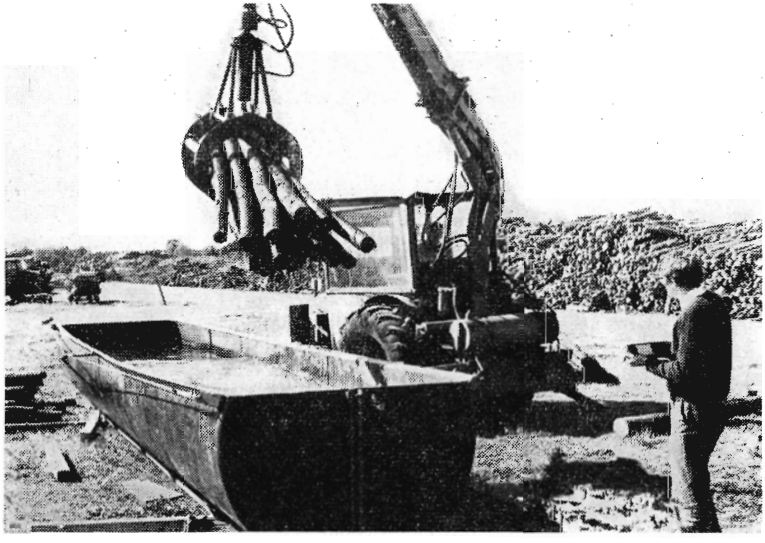

Fig. 2. Forsøgene i 1973 med industriopmåling af spånpladetræ gav så gode resultater, at en praktisk udnyttelse af resultaterne formentlig kan finde sted allerede i 1974.

kun behøver at måle et relativt lille antal stammer for at opnå en rimelig repræsentationsfejl.

2. Mulighederne for at forenkle vejningen af de udtagne stammer. Hertil blev benyttet en såkaldt hydraulisk vejecelle monteret i en »stigbøjle« mellem rotoren og grabben på en hydraulisk kran. Udstyret har tidligere været afprøvet til vejning af træ i skoven (se årsberetning for 1971).
3. Mulighederne for at forenkle rumfangsbestemmelsen på de udtagne stammer. – Den såkaldte xylometreringsmetode blev afprøvet, men den giver mange problemer med nøjagtig aflæsning på vandstigningsrøret.

Størst interesse knyttes der til *opdriftsmetoden*. De udtagne stammer vejes med vejecellen. Herefter neddykkes stammerne i et bassin med vand. Ved brug af vejecellen bestemmes vægten af den fortrængte væskemængde, der er lig stammernes rumfang. Forholdet mellem de to vejninger giver da stammernes vægtfylde.

De foreløbige resultater med opdriftmetoden har givet så gode resultater, at der formentlig herved kan åbnes mulig-

heder for en ren industriopmåling af spånpladetræ. Problemerne omkring dette forhold vil blive udredt i 1974.

Mekanisering og forenkling af kulturarbejdet

Formålet med projektet er at medvirke til en rationalisering af kulturarbejdet for at opnå et lavere arbejdskraftforbrug, mindre sæsonbundethed og et bedre kulturresultat. I perioden 1963-71 er der sket en betydelig effektivisering og særlig ekstensivering af kulturarbejdet (pladsrydning, jordbearbejdning, lavere plantetal).

På trods af stigende omkostninger i perioden er der næppe tvivl om, at denne effektivisering og ekstensivering har betydet en reel billiggørelse af det samlede kulturarbejde.

Flere forhold i de sidste par år har peget på, at man på nogle områder og geografiske lokaliteter har drevet *ekstensiveringen* af kulturanlæggene for vidt. En *effektivisering* af kulturarbejdet vil formentlig fortsat kunne finde sted.

I slutningen af 1972 udarbejdede instituttet et projektforslag til *Kulturarbejdets rationalisering*. Forslaget udsendtes til høring hos en række institutioner. I projektforslaget foreslås et tværfagligt og -institutionelt samarbejde mellem aktuelle forskningsinstitutioner, brancher og enkeltpersoner – et samarbejde om forskning, udvikling og information om rationalisering af kulturarbejdet. I begyndelsen af 1974 søges afholdt en konference om mulighederne for dette samarbejde.

I 1973 har instituttet været igang med en registrering af teknisk udstyr og metoder til kulturarbejdets rationalisering. En rapport herover forventes at foreligge i 1974.

Sammen med Statsskovenes Planteavlsstation har instituttet foretaget et orienterende udplantningsforsøg med små væksthusplanter (paper-pot planter). Disse blev plantet med det nye finske planterør »Pottiputki«. Dette giver en plantepræstation på ca. 1200 planter/dag.

Forsøget vil blive fulgt i en tre-årig periode med overlevelsesprocenter, plantehøjde og topskudslængde.

Kemikalieforsøg for kemikaliebranchen

Afprøvningen af plantebeskyttelsesmidler i skovkulturer er, i lighed med tidligere år, udført på rekvisition fra kemikaliebranchen og i samarbejde med Statens Ukrudtsforsøg. Forsøgsarbejdet har, siden dets start i 1967, gennemgået en naturlig udvikling fra et grovsorterende stade til en mere detaljeret og erhvervsbetonet forskning. Det er blevet til, at vi arbejder mere nuanceret

med en lille gruppe herbicider, som vi har fundet egnede til skovbrugsforhold, og grovsorterende med de nye midler, som firmaerne sender til afprøvning. Tilgangen af nye præparater har været begrænset i den senere tid. I stigende grad har vi baseret forsøgsarbejdet på grundtræk i velkendte midler, som kan klare en hel række forekommende ukrudtsproblemer. Men selv med disse præparater findes der en hel del ubesvarede spørgsmål så som forskellige træers følsomhed overfor herbiciderne, sprøjtetidspunkter, væskemængder samt behandlingsmåder.

Spørgsmål af denne art må besvares, for at midlerne vil kunne vinde indpas i det praktiske skovbrug, og dette lader sig kun gøre gennem forsøgsarbejde.

I det forløbne år har vi især koncentreret forsøgsarbejdet om afprøvningen af det syntetiske vækststof 2,4,5-T salt, over for pyntegrønttræarten Abies procera. En effektiv renholdelse af pyntegrøntkulturerne er af stor værdi for såvel kvantitet som kvalitet af pyntegrøntet.

Rådgivningen vedr. herbicidanvendelsen i skovbruget har igen i år været meget omfattende, hvilket skyldes en stigende anvendelse af kemiske renholdelsesmetoder på bekostning af de relativt mere tidskrævende manuelle metoder.

Instituttets kulturtekniske program for 1974 tænkes bl.a. at skulle omfatte indsamling og bearbejdning af tekniske data om kulturredskaber, prøvning af nye redskaber og kemikalieforsøg.

Produktion af pyntegrønt

I 1973 startede instituttet så småt med et udredningsarbejde om teknisk udstyr og metoder ved produktionen af pyntegrønt. Instituttet har bl.a. kontakt med en opfinder af et særligt apparat til klipning af pyntegrønt.

Udredningsarbejdet vil blive fortsat og intensiveret i 1974.

Skovbrugets arbejdsmiljø

Det fysiske arbejdsmiljø (støj, vibrationer, arbejdsstillinger, arbejdsulykker) har altid indtaget en væsentlig plads i den teknologiske udvikling i skovbruget ved indførelse af nye metoder og teknisk udstyr. Under indtryk af den offentlige debat omkring arbejdsmiljøet og den fremtidige mekanisering af en række arbejdsoperationer i skoven, har instituttet fundet det hensigtsmæssigt at udskille »skovbrugets arbejdsmiljø« som et selvstændigt projekt opdelt i en række del-projekter.

Personlig sikkerhedsudrustning til skovarbejderen

Under indtryk af Arbejdstilsynets statistik over arbejdsulykker i skoven, der viser at ca. 70 % af ulykkerne sker ved skovningsarbejde, startede instituttet i 1973 et udredningsarbejde og en markedsundersøgelse over personlig sikkerhedsudrustning til skovarbejdere.

I første omgang blev der taget fat på at udrede problemerne omkring anvendelse af sikkerhedshjelm. En rapport herover er udarbejdet. Rapporten har iøvrigt vakt interesse i kredse uden for skovbruget.

I 1974 påtænkes udredt problemerne med støj og høreværn i skoven i en tilsvarende rapport.

Formålet med disse udredningsarbejder er

- at bidrage til en forståelse for nødvendigheden af en øget anvendelse af personlig sikkerhedsudrustning
- at hjælpe skovbruget med anskaffelse af den rigtige sikkerhedsudrustning.

Traktorførerens arbejdsmiljø

På grund af dansk skovbrugs struktur med mange små spredtliggende driftsenheder er det i regelen nødvendigt at benytte samme traktor til løsning af vidt forskellige arbejdsopgaver.

Disse arbejdsopgaver stiller ofte bestemte og specielle krav til førerpladsens indretning. Krav som traktoren ikke umiddelbart er konstrueret til at indfri.

Det er endvidere det almindelige indtryk, at de forskellige traktortyper ergonomisk set ikke er lige egnede til løsning af varierende arbejdsopgaver og iøvrigt er af meget forskellig ergonomisk standard, og at valget ved indkøb af traktor langt fra altid falder på den bedste løsning.

Årsagen til denne situation tilskrives i stor udstrækning manglende viden såvel hos den enkelte bruger og hos dennes tekniske rådgiver. Man mangler således konkrete data til sammenligning af de forskellige traktortypers ergonomiske egnethed til løsning af forskellige arbejdsopgaver. Den egentlige baggrund til vanskelighederne synes dog at være manglende viden hos fabrikanten om hans produkters faktiske anvendelse.

Resultatet af disse mangler er, at skovbrugets traktorførere meget ofte udsættes for erhvervsskader. Specielt er ryglidelser uhyre almindelige.

I 1973 påbegyndtes derfor et praktisk udredningsarbejde om traktorførerens arbejdsmiljø, specielt om førerpladsens indretning. Udredningsarbejdet fortsættes i 1974.

Udredning om præstationer og økonomi ved skovarbejde

I 1973 foretoges et udredningsarbejde over omkostningerne ved fremstilling af råtræeffekter af løv- og nåletræ. Rapporten vakte så stor interesse hos skovdistrikternes administration, at den måtte genoptrykkes flere gange.

I 1973 påbegyndtes en sammenstilling og systematisering af de præstationsdata ved skovning og transport, som instituttet i årenes løb har indsamlet ved arbejdsstudier. Resultaterne i form af en rapport forventes publiceret i 1974.

Mindre udredningsarbejder

Projekt til Bangladesh

For rådgivende ingeniørfirma CARL BRO, ROUGHTON AND PARTNERS har instituttet i samarbejde med SARM ASSOCIATES LTD., Dacca, Skovtaksator K. F. ANDERSEN, Direktoratet for Statsskovbruget udarbejdet et Preliminary proposal vedrørende Timber Extraction i Chittagong, Bangladesh.

Forslaget er blevet til på opfordring af Bangladesh Forest Industries Development Corporation.

Udredningsarbejde for Det danske Hedeselskab

Instituttet har for Det danske Hedeselskab udarbejdet et notat *Om de særlige problemer ved hugst og udnyttelse af småtdimensioneret træ indenfor Det danske Hedeselskab.* I notatet behandles bl.a. problemerne med ejendomsstrukturen, arbejdskraftforhold, økonomiske forhold og hugstmetoder.

Ud fra notatet er senere udført et udredningsarbejde om mulighederne for en forenkling og *mekanisering af gennemhugningsarbejdet inden for Det danske Hedeselskab.* Udredningsarbejdet opstiller en plan til løsning af Hedeselskabets specielle problemer. En del af planen forventes gennemført i 1974-76.

INFORMATIONSVIRKSOMHED

Kurser og konferencer

Lokale kurser i skovning og transport

Også i 1973 mærkede vi det stigende behov for information om nye metoder og teknisk udstyr til skovarbejde.

I 1973 afholdt vi lokale medarbejderkurser på følgende skovdistrikter: Bornholm, Frederiksborg, Hedeselskabets 6. og 7. distrikt, Jægersborg, Lystrup og Jomfruens Egede, Nordjyllands Klitplantager, Nødebo, Overgård, Palsgård, Randers Amts Skovdyrkerforening, Sorø, Svenstrup, Tranekær, Wedellsborg. Ialt ca. 400 skovarbejdere, skovfogeder og skovridere deltog.

Fig. 3. Behovet og interessen for efteruddannelse blandt skovbrugets medarbejdere er stort. I 1973 deltog mere end 1000 skovarbejdere, skovfogeder, skovridere og skovejere i instituttets informationsmøder, -kurser og ekskursioner.

Kranførerkursus

Som noget nyt har instituttet afholdt et lokalkursus for førere af hydrauliske kraner. På kurset blev den hydrauliske krans' betjening og vedligeholdelse gennemgået dels i skolestuen og dels ude i skoven, hvor traktorføreren stillede i skoven med sit køretøj og her blev instrueret af SI-medarbejdere og en særlig øvet professionel kranfører. Dette kursus og vore erfaringer fra mange skovdistrikter tyder på, at der er et stort behov for lokale kurser for førere af hydrauliske kraner.

Plantebeskyttelsesmidlerne i skovbruget

Anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler indenfor dansk skovbrug har været støt stigende gennem de senere år. I den kommende tid kan en stærk acceleration i denne udvikling forudsiges.

På denne baggrund besluttede Skovteknisk Institut i samarbejde med Statens Ukrudtsforsøg at afholde et kursus og en ekskursion over temaet »Plantebeskyttelsesmidlerne i skovbruget«.

Kurset formede sig som en række foredrag, hvor experter behandlede problemerne vedrørende anvendelsen af pesticider i skovbruget samt medvirkede ved den påfølgende diskussion.

Foredragsrækken var lang og omfattede følgende emner:

- Skovbrugets bekæmpelsesmidler og giftfaren ved deres anvendelse

- Arbejderbeskyttelse ved omgangen med pesticider
- Bekæmpelsesmidlernes betydning for skovens vildt og højere fauna
- Bestandighed og nedbrydning af bekæmpelsesmidler, som benyttes i skovbruget
- Vinddriftsproblemer og sprøjteteknik
- Herbicidernes optagelse, translokering og selektive anvendelse
- Anvendelsen af herbicider i skovbruget.

Flere af foredragsholderne konkluderede i deres indlæg, at anvendelsen af pesticider i skovbruget endnu ikke havde medført nævneværdige miljømæssige ulemper, ligesom giftigheden og omgangen med de anvendte præparater var minimal, såfremt de foreskrevne rekomandationer overholdtes. Fortsat anvendelse af pesticider i skovbruget skulle således være forsvarlig, såvel ud fra et erhvervsmæssigt som miljømæssigt synspunkt, såfremt man fortsat kritisk vurderer de kemiske midlers fordele og ulemper, samt fortsat informerer brugerne om midlernes rette anvendelse.

Efter kurset udarbejdes et omfattende kursusreferat med såvel de enkelte foredrag som den påfølgende diskussion.

I kurset og ekskursionen deltog 600 personer.

Foredrag

»Fremtidens arbejdsplads i skoven« ved P. T. Brenøe. Konference i Nordsjællands Skovarbejderklub, ca. 100 deltagere.

»Den nye arbejdsoverenskomsts tekniske baggrund« ved P. T. Brenøe, 15 informationsmøder for skovarbejdere og funktionærer. 600 deltagere.

»Det fysiske arbejdsmiljø i skoven« ved P. T. Brenøe for Danske skovteknikeres Landsforening.

»Skovning og transport af løvtræ« ved Niels Heding på 16. Forstlige Symposium. Ca. 40 deltagere.

»Udrensning i løvtræ« ved Søren Honoré på 16. Forstlige Symposium.

»Skovning, transport og terminalhåndtering af hele stammer i Canada« ved Niels Heding i Danske Forstkandidaters Forening.

Undervisning

Instituttet har medvirket ved undervisningen af skovbrugsstuderende på Farum skovdistrikt og af skovteknikerelever på Skovskolen i Nødebo. Der er givet lektioner i følgende emner: Skovbrugets maskiner, Sprøjter og sprøjteteknik og arbejdsstudier.

Filmsarbejde

I 1973 er følgende film optaget og klargjorte til fremvisning:

Mekaniseret fældning, super 8 mm farve
Trend afkvistningssystem, super 8 mm farve
Timberjack RW 30 afkvistningsmaskine super 8 mm farve
Skov- og savværksdrift i Canada, 16 mm farve.

Konsulentvirksomhed

Maskinkonsulentvirksomheden

Konsulentarbejdet over for skovdistrikterne vedrørende anskaffelse af traktorer, spil, kraner, vogne, kulturredskaber tog et lille opsving i 1973. En af årsagerne hertil kan måske søges i de bedre tider for skovbruget. Interessant var det at notere, at det konsulentområde, hvor vi mærkede størst stigning i antallet af forespørgsler, var vedrørende indretning af traktorførerens arbejdsplads.

Konsulentarbejdet over for skovbrugets maskinforhandlere tog i foråret og sommeren et brat opsving, idet en række nye firmaer hovedsageligt amerikanske og canadiske dukkede op i Skandinavien med deres skovmaskineprogrammer. Konsulentarbejdet overfor disse firmaer havde karakter af markedsvurderinger og hjælp til at finde danske (skandinaviske) forhandlere.

De centraliserede maskinindkøb fra Statsskovbruget og Hedeselskabet gav igen i 1973 en hel del arbejde af rutinemæssig men også udviklingsmæssig karakter. På udviklingssiden er det især indretningen af traktorførerens arbejdsplads og tilpasning af specialudstyr til landbrugstraktoren, der trænger sig på.

Diverse konsulentarbejder

En række offentlige institutioner (ud over de rent skovbrugsmæssige) bad i det forløbne år om rådgivning fra instituttet. Her skal de vigtigste rådgivningsopgaver kort nævnes:

Arbejdstilsynet	Arbejdssikkerhed i skoven
Danmarks tekniske Højskole	Eksamensopgaver for studerende
Ingeniørakademiet	Eksamensopgaver for studerende
Ambassader	Oplysninger om maskinforhandlere
Skoler	Films og billeder
Teknisk forvaltning i kommuner	Træfældningsudstyr m.m.

ANDEN VIRKSOMHED

Medarbejderuddannelsen

Instituttets medarbejdere deltog i 1973 i følgende kurser og studierejser:

P. T. Brenøe: ELMIA-skovmaskinudstilling i Jönköbing, foredragsrække »Avverkningsteknik i några viktiga skogsländer, Jönköbing.

N. Heding: Studierejse til det østlige Canada for at studere råtræterminaler.

Søren Honoré: kurset »Skogsvårdsteknik« ved Forskningsstiftelsen Skogsarbeten i dagene 13.-14. februar 1973 i Hässleholm. – Kurset »Odling av rotade plantor 1973« ved Skogshögskolan i dagene 12.-14. marts i Värnamo. – Ekskursion vedr. odling av rotade plantor. Besøg i sydsvenske planteskoler og skovdistrikter. Tiden 26.-27. juni 1973. – Nordisk Skovunions 6-mandsekskursion 1973. Dyrkning af pyntegrønt samt anlæg og pleje af rekreative arealer. Tiden 7.-10. oktober 1973. – NSR: Skogsvårdsgruppe. Møde den 27. februar 1973 i Helsingfors.

Kaj Østergård: Studierejse til skov- og savværksmaskinudstilling i Moskva.

Besøg fra udlandet

I det forløbne år har instituttet haft besøg fra Norge, Sverige, Finland og Schweiz.

Litteratur udarbejdet af instituttets personale 1973

P. T. Brenøe: Sikkerhedsbestemmelse om enegang ved skovarbejde, SKOVEN nr. 8, 1973.

– Sikkerhedsbestemmelse om enegang ved skovarbejde, RUMMETEREN nr. 9, 1973.

Niels Heding: Vægtafregning af nåletræ til industribrug. SKOVEN nr. 2, 1973.

– Nye regler for opmåling af rummetertræ i Sverige. SKOVEN nr. 8, 1973.

– Canada i sommeren 73, SKOVEN nr. 10, 1973.

– Inmätning av bokvirke genom vägning, duplikeret på Forskningsstiftelsen Skogsarbeten 1973.

– Ablängen und Sortieren von Langholz mit Holzgreifersäge. ÖSA 770, Forstarchiv nr. 5, 1973.

– Stand und weitere Entwicklungen der Holzerntetechnik in Dänemark, Allgemeine Forstzeitschrift nr. 24/25 1973.

FRITZ MØLLER: Forstudier til mekaniseret fældning, 1973 duplikeret.

EBBE LEER: Nye skovkraner. SKOVEN nr. 12, 1973.
– Nye County-traktorer, SKOVEN nr. 10, 1973.
– ELMIA, en mønstring af det højmekaniserede skovbrug. SKOVEN nr. 6-7, 1973.
– Maskin-nyt, SKOVEN nr. 5, 1973.
– Driftsteknik i Norge, SKOVEN nr. 3-4, 1973.
– Traktoren på skovarbejde, BP-nyhedstjeneste nr. 74, 1973.

SØREN HONORÉ: Focus på pyntegrøntsproduktionen, Skovbrugstidende nr. 11, 1973.
– Rationaliseringen starter i planteskolen, Skovbrugstidende nr. 2, 1973.
– Rationalisering starter i planteskolen, Skovbrugstidende nr. 3, 1973.
– Skovbrugets herbicidanvendelse, SKOVEN nr. 2, 1973.
– Anvendelse af herbicider i skovbruget, Plantebeskyttelsesmidlerne i skovbruget (duplikeret).
Statens Ukrudtsforsøg – august 1973.
– Skovsprøjtning, 1973, trykt pjece.

KAJ ØSTERGÅRD: Udviklingstendenser i sovjetisk skovteknik, SKOVEN nr. 11, 1973.
– Fremstillingsomkostninger for effekter af løv- og nåletræ, 1973, duplikeret.
– Sikkerhedshjelme, 1973, duplikeret rapport.

VURDERING AF PRYDTRÆER

Af Erik Jørgensen[1]

Canada, og ikke mindst provinsen Ontario, har i de sidste tyve år undergået en kolossal vækst med hensyn til industrialisering, befolkningstal og bybebyggelse. Denne udvikling, som skete i takt med en eksplosionsagtig epidemi af elmesyge, har tilsammen reduceret trævæksten i by og på land til et minimum, der på mange måder kan minde om de skovbrugstilstande, der er beskrevet fra Danmark i slutningen af det 17. århundrede. Man er nemlig her – omtrent som det skete i Danmark for 200 år siden – nu ved at få øjnene op for de tabte værdier. Hvor man for få år siden ryddede alle træer væk, når der skulle bygges boliger, fabrikker eller anlægges veje (meget lig den måde de forrige generationer her ryddede for at oprette landbrug), synes der nu at være en stigende forståelse i befolkningen for det urimelige i denne fremgangsmåde.

Med andre ord, de træer, der tidligere betragtedes som forhindringer for udviklingen, har nu fået en værdi, der er relativ stor, undertiden større end de ekstra udgifter forbundet med deres bevarelse. F.eks., to ens byggede huse på samme størrelse grund, hvor det ene ligger på en åben græsplæne, mens det andet er omgivet af træer, kan som regel have en forskel i salgsværdien på ti procent til fordel for huset med træer – og jo bedre træer, jo bedre pris.

Et hus i Toronto med en grund på ca. 50 × 150 fod (ca. 700 m²) med kun plads til få træer, koster ca. $ 60.000. Hvert træ giver en øget værdi af ca. $ 1000 pr. træ, under-

---

(1) Chief, Urban Forestry Program, Forest Management Institute, Canadian Forestry Service, The Department of the Environment, Ottawa, Ontario, Canada.

tiden mere. Til sammenligning tjener, at prisen på et træ fra en planteskole (lind, ask eller ær), af en størrelse på to til tre tommer (5-7,5 cm) i diameter een fod (ca. 30 cm) over jordoverfladen og med klump behørigt gravet og svøbt i sækkelærred i dag er ca. $ 135 (> kr. 800) pr. stk.

Med sådanne priser på prydtræer er det derfor givet, at man i tilfælde af ekspropriation eller ved andre erstatningssager har brug for »sagkyndige« vurderingsmænd (eller -kvinder), der kan foreslå en rimelig erstatningsværdi på baggrund af den i handel og vandel etablerede pris.

Forsikringsselskaber og eksproprierende myndigheder – og ligeledes domstolene gør da også brug af sådanne sagkyndige i stigende antal. De sagkyndige kan have en meget forskellig baggrund, nogle er praktiske planteskolefolk, nogle ansatte af specielle firmaer (Tree Expert firms), der tager sig af alt vedrørende træer, andre er forstkandidater, havebrugskandidater, landskabsarkitekter eller dendrologer, atter andre kan være ejendomsmæglere uden biologisk baggrund, men med et åbent øje for ejendomsværdier. Dette må selvfølgelig føre til en ret vilkårlig afgørelse i erstatningssager, og viser en nødvendighed for at udvikle et »skønssystem«, der på den mest »rimelige« måde vil gøre det muligt for en domstol at bedømme og fastsætte en erstatningssum.

I flere år har man her i Ontario anvendt det af »The International Shade Tree Conference, Inc.« (I.S.T.C.) godkendte vurderingssystem som en rettesnor. Dette system er en modificeret form af et vurderingsforslag fremsat af Dr. E. P. Felt i 1938 (Our Shade Trees, p. 36-39, 1938; Orange Judd Pub. Co. Inc. New York) og er ganske kort beskrevet af skovrider E. Tolstrup i Da. Skov. Tds. 1973. S. 179-186. Det bygger på en »basisværdi« gange faktorer fra 0-1 for træart, lokalitet og »form plus sundhed«, men har i Ontario lidt af den svaghed, at træartsværdien givet af I.S.T.C. ikke passede på de lokale træarter og klima, samt at jordværdien ikke indgår i formlen. Basisværdien har aldrig (så vidt jeg

ved) været genstand for kritik. Den er i øjeblikket $ 10.00 pr. kvadrattomme, som fastsat på I.S.T.C.'s årsmøde i august 1973 i Boston, Mass., U.S.A. Denne værdi er skønnet på baggrund af erfaringsmæssige udgifter ved plantning af store træer – en genanskaffelsesomkostning, som ganske vist varierer lidt fra sted til sted (arbejdsløn, skatter m.v.); men som alligevel giver et fingerpeg m.h.t. transport- og plantningsudgifter. Man må her huske, at moderne maskiner har gjort det muligt at flytte endog meget store træer, og dette bliver mere og mere almindeligt her af to årsager. Dels for at redde store træer, som ellers ville gå tabt som ofre for fremskridtet (nybygninger, vejudvidelser og desl.), dels for at opnå øjeblikkelige landskabsværdier (æstetiske, skygge, læbælter etc.). Basisværdien af $ 10.00 pr. kvadrattomme er derfor gennemsnitsværdi for såvel U.S.A. som Canada; den er naturligvis i nogle områder for stor, i nogle for lille, men kan alligevel bruges som et »skøn«. En komité bestående af repræsentanter fra mange egne af U.S.A. udarbejdede den, og den blev vedtaget på årsmødet som en norm. Opdatering er planlagt, når pris- og lønudvikling kræver det. Hvorfor lektor F. HELLES (Da. Skovf. Tds. 1973. S. 244-246) mener, at det tilkommer *politiske* instanser at ansætte basisværdien, står jeg derfor ganske uforstående overfor.

I almindelighed ville jeg antage, de politiske instanser er ansvarlige for lovgivning m.h.t. erstatning for ekspropriation eller skade, medens domstolene (el. almindeligt forlig) fastsætter erstatningens størrelse ud fra meget generelle regler, der har som formål at indføre en vis ensartethed i erstatningens størrelse i henhold til samfundets værdibegreber. Der kan næppe blive tale om faste takster i den slags sager, hvor hver enkelt har sine individuelle sider, hvorfor erstatningskrav og do-tilbud må blive baseret på et skøn.

Da man næppe kan forvente, at forskellige vurderingssystemer og forskellige »sagkyndige« vil etablere identiske værdier, må et nyt vurderingssystem derfor være veldoku-

menteret og med en retningslinie, der belyser spørgsmålet om erstatningens størrelse bedst muligt, men ikke som en prisliste enhver kan slå op i uden tidligere erfaring med træer og deres vedligeholdelse.

I Ontario foreligger der nu et forslag til et modificeret vurderingssystem for enkelte træer, idet »Ontario Shade Tree Council« har udgivet en lille pjece »Evaluating Trees in our Environment in the Province of Ontario« Denne er baseret på komitéarbejde af sagkyndige fra både den provensielle afdeling af I.S.T.C. og Ontario Shade Tree Council, og vil blive genstand for diskussion og mulig vedtagelse på sidstnævnte forenings årsmøde i marts 1974.

Da jeg ikke selv var medlem af komiteen, der lavede pjecen, føler jeg mig frit stillet med hensyn til kommentarer i parentes ([]) efter at have beskrevet de forskellige faktorer.

Det foreslåede system for Ontario bygger på samme måde som I.S.T.C.-systemet på en basisværdi multipliceret med faktorer for forskellige forhold, og man har valgt »klimatisk egnethed«, »tilstand«, »lokalitet og jordværdi« som de nødvendige faste faktorer. Efter en kort indledning, hvor man bl.a. anbefaler, at genanskaffelsesværdien bruges, hvor det er muligt (skade på træer, der kan genanskaffes), går man over til beskrivelsen af træer, der ikke kan genanskaffes (ekspropriation el. mangel på plantningsmateriale af den fornødne størrelse og art). Først fastslås, at den udarbejdede formel *kun* er egnet til brug af personer, der er *sagkyndige* m.h.t. træer, dernæst beskrives de forskellige faktorer i den foreslåede formel.

Faktor nr. 1.

Basisværdien angives som $ 10.00 pr. kvadrattomme 4½ fod (ca. 1,4 m) over jordoverfladen for løvtræer og bredbladede nåletræer (eller så nær dette målepunkt evt. rodudløb el. lign. tillader), medens den samme værdi bruges for tværsnitsarealet af nåletræer med nåleformede blade målt

Ontario Shade Tree Council — Climatic Suitability Factor, In %, For Tree Evaluation—Based On Winter Hardiness and Growth Requirements

TREE SPECIES	CANADIAN PLANT HARDINESS ZONES IN ONTARIO									
	7a %	6b %	6a %	5b %	5a %	4b %	4a %	3 %	2 %	1 %
Abies balsamea (Balsam Fir)	...	20	20	40	40	80	80	100	100	100
Abies concolor (White Fir)	100	100	100	80	80	60				
Acer campestre (Hedge Maple)	100	100	100							
Acer ginnala (Ginnalian Maple)	100	100	100	100	100	100	100	100	80	
Acer negundo (Manitoba Maple)	100	100	100	100	100	100	100	100	80	
Acer nigrum (Black Maple)	100	100	100	100	100	80	60			
Acer palmatum & cv. (Japanese Maple)	100	100	80							
Acer pensylvanicum (Moosewood)	100	100	100	100	80					
Acer platanoides & cv. (Norway Maple)	100	100	100	100	80					
Acer pseudoplatanus (Sycamore Maple)	100	100	100	80						
Acer rubrum & cv. (Red Maple)	100	100	100	100	100	100	100			
Acer saccharinum & cv. (Silver Maple)	100	100	100	100	100	100	100	80		
Acer saccharum & cv. (Sugar Maple)	100	100	100	100	100	100	100	60		
Acer spicatum (Mountain Maple)	80	80	100	100	100	100	100	100	80	
Aesculus spp. (Horse Chestnut)	100	100	100	100	80	60	40	20		
Ailanthus altissima (Tree-of-Heaven)	100	100	100	60						
Alnus glutinosa (Black Alder)	100	100	100	80	60					
Alnus incana	100	100	100	100	100					
Amelanchier spp. (Serviceberry)	100	100	100	100	100	100	100	60	60	
Aralia spp. (Chokeberry)	100	100	80	60						
Asimina triloba (Pawpaw)	100	100	60							

Tabel nr. 1. Klimatisk egnethed af nogle træer dyrket i Ontario, efter Ontario Shade Tree Council 1973.

1 fod (ca. 30 cm) over jordoverfladen, eller så tæt hertil, som evt. forgrening tillader.

[Nåletræer såsom blågran, ædelgran, etc. såvel som andre større planteskoletræer sælges i Ontario altid efter diameteren een fod over jordoverfladen, som derfor er afgørende for prisen. Træhøjden kan også specificeres i tilgift og kan da forårsage en prisforhøjelse, men normalt er diameteren een fod over jordoverfladen samt rodklumpens diameter og tykkelse den vigtigste specifikation].

Faktor nr. 2.

Klimatisk egnethed er angivet som en artsfaktor for hver »Plant Hardiness Zone« udtrykt i procent. [Canada er i henhold til C. E. Ouellet & L. C. Sherk (Map of Plant Hardiness Zones in Canada, Queen's Printer, Ottawa 1967) opdelt i en serie af »Plant Hardiness Zones« på grundlag af klimatiske målinger og erfaringsmæssige oplysninger om planternes vækstmuligheder. Da daglængde og sen-, tidlig- eller vinterfrost – såvel som andre indflydelser – spiller en rolle ved etableringen af disse »Hardiness Zones«, kan ordet »hardiness« ikke direkte oversættes ved »frosthårdhed«. De zoner, der har de højeste numre, er for de »mildeste« egne, mens de lavere numre betegner mere barske og nordlige zoner. Et eksempel på denne vurdering er givet i tabel nr. 1 (på grundlag af udvalgets arbejde). Det ses heraf, at selv om de fleste træarter foretrækker de mildere klimazoner, er der dog nogle, som gror dårligst i disse områder].

Faktor nr. 3.

Tilstand, d.v.s. et skøn over træets sundhedstilstand (inclueret form) baseret på den sagkyndiges erfaring. Hvor træet er i god helbredstilstand og gror udenfor den under faktor nr. 2 fastsatte grænse, kan skønsmanden bruge mere end de 100 % [Et kendskab til træsygdomme og praktisk reparation (kabler, beskæring etc.) er her forudsat hos den sagkyndige].

Faktor nr. 4.

Lokalitet skønnes igen fra 20 til 100 % baseret på egnethed af placering i forhold til formål (skygge, blomstring, æstetik,, sne og vindbeskyttelse etc.). 100 % er her maximum.

Faktor nr. 5.

Jordværdi ansættes i henhold til skattevurderingen, således at et træ, der gror på land vurderet til $ 2000 pr. acre sættes til 100 %. Denne værdi forøges eller nedsættes med 25 %, hver gang skatteværdien fordobles eller halveres i forhold til den valgte jordværdibasis ($ 500 pr. acre – brug 50 %; $ 16000 pr. acre – brug 175 %; o.s.v.). [Igen en faktor baseret på et skøn, men fundet rimelig af en gruppe sagkyndige].

Disse fem faktorer er de foreslåede faste faktorer, der altid skal indgå i en erstatningsberegning. Imidlertid kan det i visse tilfælde være rimeligt, at yderligere faktorer tilføjes af skønsmanden, f.eks. hvis det pågældende træ er en særlig klon, som ikke indgår under faktor nr. 2, eller træet har historisk eller anden følelsesbetonet værdi, der kan godtages af skønsmanden. Disse ekstra faktorer vil som regel være positive, men kan dog også undertiden være med til at reducere værdien. Dette sidste kan opstå, hvor et sundt elmetræ (el. andet træ) står i midten af et område, hvor en epidemi forekommer.

Sådan en situation (selv om træet i øjeblikket er sundt) indebærer den mulighed, at ejeren i løbet af nogle år alligevel vil miste træet og til den tid få udgifter til træets fældning.

Vedværdien kan i visse tilfælde være stor (hvis det drejer sig om en sort valnød med en finerkævle til $ 10.000), større end prydværdien og i sådanne tilfælde kan der da være tale om at indkalkulere en forventningsværdi baseret på at væksten blev afbrudt eller værdien forringet p.g.a. skade.

Et eksempel vil belyse, hvordan den beskrevne formel kan anvendes:

Eksempel.

Sukker løn (*Acer saccharum*), zone 5 b, 12 tommer d.b.h. (ca. 30 cm, 1,4 m over jordoverfladen), god tilstand, men for tæt til fortov og indkørsel på en grund, der har en jordværdi af 16.000 $ pr. acre.

1. $ 10 × $\left(\frac{12}{2}\right)^2 \pi$ = $ 1131
2. 100 % × 1131 = $ 1131 (se tabel 1.)
3. 100 % × 1131 = $ 1131
4. 60 % × 1131 = $ 679 (skøn af vurderingsmand)
5. 175 % × 679 = $ 1188

Er fortovets placering ny og som følge af en ekspropriering, kan træets værdiforringelse skønnes og lægges til ekspropriations-erstatningen.

Selv om systemet væsentlig tager sigte på vurdering af solitær træer, kan det i mange tilfælde også bruges for træer i læhegn eller i alleer, såvel som træer langs en gade – på privat eller offentlig grund. Når det drejer sig om vurdering af et enkelt træ i en gruppe, er det især den ekstra korrektionsfaktor, der må ses på. Måske er det en forbedring at fjerne et el. to træer, men på den anden side kan det være aldeles ødelæggende for helhedsværdien.

Efter denne gennemgang af et vurderingsforslag for Ontario, som jeg personlig finder en forbedring, vil jeg vove mig ud i det uvisse ved at foreslå, at man i Danmark nedsætter et »fagligt« udvalg bestående af medlemmer af Dendrologisk Forening, Danske Forstkandidaters Forening, Havebrugskandidatforeningen og Landskabsarkitektforeningen (hvis en sådan findes) samt af andre med en interesse for emnet med det formål for øje at udarbejde et vurde-

ringssystem, der passer på de danske forhold fra et teknisk synspunkt. Dette er kun en lille udvidelse af skovrider TOLSTRUP's – efter min mening – velbegrundede forslag, og det forekommer mig, man skylder de *politiske* beslutningsdygtige en sådan vejledning fra de »sagkyndige«.

Fodnote:

En kopi af pjecen »Evaluating Trees in our Environment in the Province of Ontario«, Ontario Shade Tree Council, 1973, er deponeret hos Dansk Skovforenings Tidsskrift.

Pjecen kan købes for $ 7.50 fra Ontario Shade Tree Council, 7241 Jane Street, R.R. nr. 1, Downsview, Ontario, Canada M3M 2Z6.

DET BEVOKSNINGSVISE REGNSKAB

Af chefkonsulent, forstkandidat MOGENS WENTZER

Et af formålene med at indlægge et afdelingsnet i de danske skove var at gøre afdelingen til en behandlingsmæssig enhed. Det var derfor nærliggende også at føre regnskab over den enkelte afdeling, og man genkender fra regnskabsterminologien udtrykket et afdelingsregnskab.

I tidens løb er i praksis samtlige afdelinger af biologiske og andre årsager blevet underinddelt i litra, hvor hver enkelt litra svarer til en bevoksning. En sådan bevoksning indeholder i princippet en enkelt ensaldrende træart og er eller burde være af en sådan størrelse, at den i hele sin levetid kan udgøre en behandlingsmæssig enhed.

Med andre ord er skoven blevet opsplittet i stadig mindre enheder. Undertiden har der været rettet angreb mod denne tendens, og mange husker endnu begrebet 'frimærke-skovbrug'. I det sidste par årtier er bevoksningsstørrelsen atter steget med det resultat, at antallet af indblandingstræarter samtidig er forøget.

Ønsket om at dyrke den biologisk set rette træart på et areal forenes tilsyneladende vanskeligt med afdelingsbegrebet. Det kan heller ikke nægtes, at et mere eller mindre skematisk net af afdelinger og litra kan være i konflikt med skovens naturbundne opbygning. Men det må erindres, at dette net dels skal være en hjælp til stedfæstelse, dels forøge mulighederne for en fornuftig kontrol med indsatsen af arbejdskraft, maskiner og materialer.

Træproduktionen deles i den *primære*, der omfatter kulturetablering, udrensning m.v., d.v.s. indtil det øjeblik, hvor der skoves i salgsøjemed, og i den *sekundære*, der omfatter hugst, transport og salg.

Det interne regnskabs vigtigste formål er at give ledelsen gode muligheder for at planlægge, styre og kontrollere, såle-

des at det ønskede mål opnås, hvilket bl.a. vil sige det bedst mulige økonomiske resultat.

Dette skærper kravene til registrering. Vigtigheden af at placere oplysningerne på åstedet forøges, og det vil være konsekvent, såfremt bevoksningen er en behandlingsmæssig enhed, at alle oplysninger regnskabsmæssigt knyttes til bevoksningen. I modsat fald er der næppe grundlag for at bevare bevoksningen som begreb.

Den regnskabsmæssige mulighed for at analysere den sekundære produktion er god. Dels er perioden kort, dels er det let at registrere de enkelte operationer. Desuden kan de gennem analysen indvundne erfaringer let omsættes til praksis og derved straks forøge det økonomiske udbytte.

Hugsten registreres til den enkelte bevoksning eller litra. Bevoksningen omfatter i de fleste tilfælde kun en enkelt træart af samme alder, selv om flere i reglen mindre betydningsfulde indblandingstræarter af samme eller forskellig alder kan forekomme.

Udover hugstmængden og hugsttypen registreres den anvendte tid til skovning, sammenbæring og opstilling. Såfremt optagelsen til regnskab sker løbende, vil det derfor være muligt regnskabsmæssigt at afslutte det enkelte skovningsarbejde og notere de pågældende præstationer på en skovningsregning uden manuelt at skulle addere en række tal, hvis flere bevoksninger slås sammen.

Når de nødvendigt månedlige regnskabsopgaver som løn- og materialregnskab er løst, kan der dels udarbejdes en bevoksningsvis, dels en aldersklassevis hugstanalyse med hugsten fordelt til træartsgrupper, alders- og driftsklasser og det hertil svarende tidsforbrug. Disse tal kan dels anvendes direkte ved årsplanlægningen, dels holdes op imod det ved langtidsplanen målte eller skønnede vedmasseforråd. Både det kortsigtede og det langsigtede mål honoreres således, ligesom den kostbare 10- eller 15-årige statusopgørelse kan billiggøres.

Hugstanalyserne er baseret på vedmasse, der gerne skulle

omsættes til værdi. Hugsten skal med andre ord sammenstilles efter sortimentsudfald til et aldersklassevis sortimentsforhold for de vigtigste træarter. Til hvert sortiment kan knyttes netto-på-rod-prisen, d.v.s. dækningsbidraget ved fast vej, der beregnes som salgspris minus omkostningen ved skovning, sammenbæring, opstilling og udkørsel. Derved bliver det muligt at udarbejde aldersklassevise priskurver, hvor alternative priser let kan indregnes.

Det er sandsynligt, at en sådan priskurve ville være bedre, såfremt sortimentsudfaldet var baseret på salget fremfor hugsten. Det ville kræve, at også salget blev registreret til den enkelte bevoksning eller på anden vis suppleret med alder, hvilket i praksis er nærmest uoverkommeligt. Det har endvidere vist sig, at hvis hugstsortimenterne opdeles efter dimension og salgssortimenterne yderligere efter kvalitet, er det muligt at udarbejde et godt salgsregnskab og et forsvarligt sortimentsforhold, hvorfor det bevoksningsvise salg er en unødvendig stramning af kravene til regnskabsoptagelse.

Efterhånden som arbejdskraften bliver en minimumsfaktor, kan det have interesse yderligere at supplere med en kurve, der giver dækningsbidraget pr. indsat mandstime afhængig af bevoksningsalderen.

Den regnskabsmæssige mulighed for at analysere den primære produktion er langt vanskeligere. Produktionstiden spænder over en årrække. Alene kulturetableringen varer oftest adskillige år, i hvilket tidsrum inflationen i hvert fald i det sidste tiår har galoperet videre, og nye metoder er taget i anvendelse.

Det vil være praktisk at dele kulturarbejderne i *nykultur*, der omfatter rydning, plantning, hegning m.v. altså det første års indsats, og i *kulturpleje*, der omfatter arbejder i etablerede kulturer, efterbedring, rensning m.v. altså de efterfølgende års indsats.

Nykulturarbejder vil som oftest være af større omfang og naturligvis være koncentreret om hovedskovningsarealer. Der foretages med andre ord en betragtelig investering, som

det er regnskabsmæssigt naturligt og i praksis let af placere på den enkelte bevoksning eller litra.

Kulturpleje vil derimod som oftest løbe over en årrække, og indsatsen i de enkelte arealer er derfor mindre. Da det er tid- og papirkrævende at registrere alle disse arbejder til hver enkelt bevoksning, og da disse tal alligevel af ovennævnte grunde er mindre operationelle, må den naturlige konsekvens være, at kulturpleje ikke stedfæstes til hver enkelt litra. Herved øges ganske vist risikoen for, at omkostninger flyttes fra anlæg til pleje, men kontrollen hermed kræver ingen bevoksningsmæssig lokalisering.

Når det nødvendige månedlige lønregnskab er løst, kan der dels udarbejdes en bevoksningsvis, dels en træartsvis analyse af nykulturer med omkostninger og tidsforbrug fordelt på arbejdskraft og maskiner. Disse tal kan først og fremmest anvendes direkte ved årsplanlægningen samt ved udarbejdelse af kulturmodeller og i nogen grad ved langtidsplanlægningen, selv om metoderne hastigt ændres.

Disse betragtninger er i væsentlig grad knyttet til den traditionelle træproduktion. Drejer det sig i stedet om produktion af pyntegrønt og juletræer, bliver argumenterne for det bevoksningsvise regnskab yderlig forstærket, idet investeringen er større og perioden betydelig kortere. Det vil betyde, at det her desuden vil være lønnende også at specificere kulturpleje til den enkelte bevoksning.

Det er derfor af førnævnte grunde fornuftigt og i praksis overkommeligt i regnskabet at lokalisere hugst, pyntegrønt og nykulturarbejder til den enkelte bevoksning. Disse arbejder er de mest tidskrævende, hvorfor en grundig planlægning af indsatsen er nødvendig, da der må imødeses knaphed på arbejdskraft og kraftigt stigende omkostninger. Det er naturligvis muligt at administrere arbejdskraften efter andre metoder, men det hensigtsmæssigt tilrettelagte regnskab med en passende specifikationsgrad giver et sikkert grundlag for budgetteringen og god mulighed for vurdering af det opnåede resultat.

LØVTRÆ ELLER NÅLETRÆ? BEGGE DELE!

Af fhv. statsskovdirektør Poul Lorenzen

Diskussionen om skovøkonomi har vist de fleste skovbrugere fulgt med interesse og respekt for deltagernes viden og saglighed. De har trods deres uenighed ført diskussionen med respekt for hverandres synspunkter.

Det vanskelige spørgsmål om fordelingen af generalomkostningerne tør jeg ikke udtale mig om, men vil holde mig til nogle mere almene betragtninger.

Trods uenighederne er der een ting, jeg synes alle De herrer har været enige om, nemlig at generalisere, hvad ikke er uden fare, ikke mindst i dansk skovbrug.

Nok er Danmark et lille land, men dog så stort, at ingen enkelt person nogensinde har kendt det hele, og betingelserne for skovdrift varierer enormt fra egn til egn både for løv- og nåletræ: Jordbund, nedbør, blæst, nattefrost, middeltemperatur m.v. Der er forskel på Langeland og Feldborg.

Vi ved, at digternes udnævnelse af Danmark til bøgens fødeland er forkert, og at vi flere steder i landet nærmer os eller overskrider grænsen for træartens eksistens, medens der andre steder er gode betingelser for bøgedriften: Sønderjyllands østkyst, kystdistrikter på Fyn og Sjælland m.fl. steder.

Loven siger, at løvskoven ikke må forsvinde, en såre ulden bestemmelse med adgang til fortolkning. Her kommer jo nok statsskovene i første række, men heldigvis har mange private skovejere bragt og bringer ofre på skønhedens, traditionens og afvekslingens alter, og at skovene rekreationsmæssigt spiller en stigende rolle vil næppe blive modsagt, ej heller at løvskoven selv under ugunstige forhold som skelet i nåleskoven spiller en rent økonomisk rolle. Også blandingsskoven har sine fortalere og kan under visse forhold

og omhyggelig pleje yde noget godt. Træer kan være både gode og dårlige naboer for hinanden.

Hatten af for det stor materiale og arbejde, der ligger bag skovrider Brüels artikler. Han har sikkert ret i, at nåleskoven i vor tid de fleste steder er økonomisk overlegen, men han har mere ret på Frijsenborg end han vilde have på Langeland, og der er et »men«. Det er sagt til trivialitet, at vi i skovbruget handler på langt sigt. Der er vel ingen vare, hvis fremstilling tager længere tid end træ – 40, 50 år op til 140, og hvad ved vi om konjunkturerne for skovdrift om bare 10-20 år?

Der sker immervæk noget nyt, ja vi oplevede endog en periode, hvor der købtes brænde igen. En ny opfindelse kan forvandle skovens Askepot til Dollarprinsesse. Hvor der handles på 50-140 årigt sigt, er det farligt at være for ensidig ud fra nutidens konjunkturer, selvom det er forståeligt i disse år at satse på nåletræet.

Een trøst er der for både løvtræ- og nåletrædyrkning: Der er stigende behov i verden for både løv- og nåletræ og ingen udsigt til at efterspørgselen vil aftage.

Poul Lorenzen

LITTERATUR

FIEDLER, H.-J., F. HOFFMANN og W. NEBE: Forstliche Pflanzenernährung und Düngung. – Jena: VEB Gustav Fischer 1973. 481 s., 81 fig., 5 oversigter, 116 tab. DM 72.00.

Håndbøger, som skal dække et blot nogenlunde stofområde, kan og bør ikke mere skrives af enkeltpersoner. Den tilgængelige litteraturmængde er så stor om de fleste emner, at det kun er muligt at foretage en kritisk vurdering og dermed sortering for relativt begrænsede områder.

De tre forfattere, som har samarbejdet om den her omtalte håndbog, har delt stoffet imellem sig. De er selv særdeles aktive og kompetente forskere, og de har derfor gode forudsætninger for kildekritiske studier.

De har klogeligt lagt hovedvægten på europæisk (incl. russisk) litteratur. For en potentiel, dansk læser, er dette en fordel. Det er nyttigt, fordi regionen har hovedtræarter fælles, og historisk set er der i et vist omfang ensartede »skovmishandlingsmønstre«. Megen gødskning og grundforbedring har vist sig nødvendig for at reparere på tidligere tiders rovdrift (»streunutzung«) og nutidig rovdrift (pyntegrøntudnyttelse).

Der er næppe et kapitel i denne bog, som en dansk forstmand ikke har glæde af at læse eller i hvert fald læse i. Inden for rammerne af en anmeldelse er det desværre ikke muligt at referere fuldstændigt. En simpel oversigt over nogle hovedkapitler kan imidlertid give et overblik over bogens bredde.

Planteernæringsproblematikken behandles i videste forstand. Det er lykkedes på et par hundrede sider at gøre rede for de uorganiske næringsstoffers funktion i planterne og deres optagelse og transport i planterne. Der gøres rede for andre vækstfaktorers samspil med næringsstofoptagelse og -udnyttelse. Der gøres meget detailleret rede for de europæiske hovedtræarters ernæringsforhold og næringsstofcirkulationen i bevoksninger. Hvad denne angår demonstreres bl.a., hvorledes det årlige løv- og nålefald er en funktion af bevoksningsalderen og boniteten, og at løv- og nålefald udviser store variationer fra år til år. Det hænger sammen med de enkelte års klima. Dette rimer ikke helt med resultaterne af professor MØLLER's undersøgelser, men man har undgået en stillingtagen ved at undlade at citere.

Et fyldigt kapitel behandler mulighederne for at stille diagnoser (jordbundsanalyser, planteanalyser, orienterende gødningsforsøg m.m.). Her som i andre kapitler er det opløftende at konstatere, at selv den nyeste litteratur er inddraget i vurderingerne.

F. eks. behandles samspileffekterne mellem N og P meget kompetent med skellig hensyntagen til publikationer, der er udkommet så sent som i 1971.

NEBE behandler resultaterne af et stort antal gødnings- og grundforbedringsforsøg i regionen. Det kan formentlig ikke undre, at en nogenlunde velinformeret anmelder kan finde punkter, hvor han er uenig med forfatterne til et så omfattende værk. Det gælder f.eks. behandlingen af problemstillingen vedr. dyrkning af rødgran i flere generationer. NEBE konkluderer på basis af litteraturstudier (herunder danske publikationer) og egne undersøgelser, at rødgrandyrkning skader jorden. Anmelderen mener, at denne antagelse beror på en for ukritisk stillingtagen til litteraturen. Det er dog værd at bemærke sig, at NEBE medgiver, at der i intet tilfælde er konstateret tilvækstreduktioner ved dyrkning af flere generationer rødgran på højbund.

NEBE behandler også rentabiliteten ved gødskning såvel ud fra, som det hedder, »privatkapitalistiske« synspunkter som ud fra samfundsøkonomiske synsvinkler.

I bogens sidste kapitler behandler HOFFMANN gødskning af specialkulturer og gødskning og grundforbedring i planteskoler.

Trods visse kritiske bemærkninger kan bogen anbefales varmt, Dens niveau er bemærkelsesværdigt meget højere end niveauet i flere andre bøger om emnet, som er blevet markedsført i de senere år.

H. Holstener-Jørgensen.